

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
เขตกรุงเทพมหานคร

MORAL REASONING OF INDUSTRIAL CERTIFICATE STUDENTS UNDER THE
OFFICE OF THE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION
IN BANGKOK METROPOLITAN

สาวิตรี บัญญางาม
SAVITRI FANYANGAM

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาศึกษาศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
พ.ศ. 2550

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
เขตกรุงเทพมหานคร

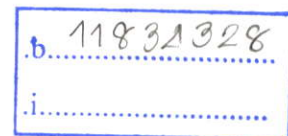
MORAL REASONING OF INDUSTRIAL CERTIFICATE STUDENTS UNDER THE
OFFICE OF THE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION
IN BANGKOK METROPOLITAN

สาวิตรี ปัญญางาม

SAVITRI PANYANGAM

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 75089
วัน,เดือน,ปี 19 ต.ค. 2550

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2550

**MORAL REASONING OF INDUSTRIAL CERTIFICATE STUDENTS UNDER THE OFFICE OF
THE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION
IN BANGKOK METROPOLITAN**

SAVITRI PANYANGAM

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF INDUSTRIAL EDUCATION IN VOCATIONAL CURRICULUM AND INSTRUCTION
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2007

COPYRIGHT 2007

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร
นักศึกษา	นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม
รหัสประจำตัว	47068315
ปริญญา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา
พ.ศ.	2550
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญู กตเวทิตะ และเพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 361 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เกณฑ์ตามตารางของ Krejcie and Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในชั้นที่ 4 คือ ชั้นทำตามหน้าที่ทางสังคม ตามทฤษฎีของ Kohlberg โดยนักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในด้านความกตัญญู กตเวทิตะมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความมีวินัย ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ ความประหยัด และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านความซื่อสัตย์

2. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ศึกษาต่างกัน มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

Thesis Title	Moral Reasoning of Industrial Certificate Students Under the Office of the Vocational Education Commission in Bangkok Metropolitan
Student	Miss Savitri Panyangam
Student ID.	47098315
Degree	Master of Industrial Education
Program	Vocational Curriculum and Instruction
Year	2007
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Lertlak Klinhom
Thesis Co-advisor	Dr. Phadungchai Papat

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the level of moral reasoning in 7 aspects: discipline, responsibility, honesty, kindness, generosity, thrift and gratitude; and to compare the moral reasoning of industrial certificate students under the office of the vocational education commission in Bangkok Metropolitan according to the level of education. The sample consisted of 361 of industrial certificate students under the office of the vocational education commission in Bangkok Metropolitan, in the 2006 academic year which collecting by stratified random sampling. The research instrument was a moral reasoning test. The statistics for analyzing were used frequencies, percentages, arithmetic means, standard deviation, and One - way Analysis of Variance.

The research findings were as follows:

1. The moral reasoning of industrial certificate students under the office of the vocational education commission in Bangkok Metropolitan had the mean score of 4.20 which was at the fourth step level in Kohlberg's theory. Students had moral reasoning in gratitude at the highest level. The next moral reasoning aspects were discipline, kindness, generosity, responsibility, and thrift. The honesty aspect of the students moral reasoning was at lowest level.
2. The moral reasoning of industrial certificate students under the office of the vocational education commission in Bangkok Metropolitan between the level of education was not difference.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือ เอาใจใส่ดูแลและให้คำแนะนำเป็นอย่างดีจาก รศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม และคณะกรรมการทุกท่านที่ให้คำแนะนำ ปรีกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณาจารย์ ตลอดจนนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานครที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ น้อง ตลอดจนผู้อำนวยการและคุณครูโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ และเพื่อน ๆ ร่วมสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษารุ่นที่ 6 และน้อง ๆ รุ่นที่ 7 ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดขึ้นในภายภาคหน้าจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขออุทิศคุณงามความดีทั้งหลายให้แก่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้ประสาวิชาตลอดจนผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

สาวตรี ปัญญางาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	III
กิตติกรรมประกาศ	IV
สารบัญ	V
สารบัญตาราง	VIII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 กรอบแนวคิดความคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545	9
2.2 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก.....	9
2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับจริยธรรม.....	16
2.3.1 ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม.....	16
2.3.2 ประเภทของจริยธรรม.....	19
2.3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจริยธรรม.....	20
2.3.4 จริยธรรมที่ควรปลูกฝังในสังคมไทย.....	22
2.3.4.1 ความมีวินัย	24
2.3.4.2 ความรับผิดชอบ	26
2.3.4.3 ความซื่อสัตย์	30
2.3.4.4 ความเมตตากรุณา	33
2.3.4.5 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	34
2.3.4.6 ความประหยัด	36
2.3.4.7 ความกตัญญูกตเวที	37

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.3.5 ประโยชน์ของจริยธรรม	43
2.3.6 เหตุผลเชิงจริยธรรม	43
2.3.6.1 ความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรม	43
2.3.6.2 ความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรม	45
2.3.6.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg	47
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	53
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	53
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	70
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	70
5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	70
5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	70
5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	71
5.1.6 สรุปผลการวิจัย.....	72
5.2 อภิปรายผล.....	73
5.1 ข้อเสนอแนะ.....	74
บรรณานุกรม	75

สารบัญ(ต่อ)

ภาคผนวก	80
ภาคผนวก ก หนังสือราชการ	81
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	92
ประวัติผู้เขียน.....	107

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1	แสดงจำนวนประชากร นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานศึกษาและ แผนกวิชาช่าง 55
3.2	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานศึกษาและ แผนกวิชาช่างอุตสาหกรรม..... 56
3.3	แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 61
4.1	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ..... 64
4.2	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา 64
4.3	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานศึกษา และแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรม..... 65
4.4	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานศึกษา 67
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน 68
4.6	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในแต่ละด้านและโดยรวม จำแนกตามระดับชั้น 69
4.7	ผลการเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในแต่ละด้านและโดยรวม 70

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบันนอกจากจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้เป็นคนดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพคือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์และความดีเป็นปัจจัยเพื่อประดับประดาหน้าตา ความเก่งให้เป็นไปในทางที่ถูกที่อันนวยผลประโยชน์อันพึงประสงค์ (พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) (อ้างในสุทธิรงค์ ดันตราพิศาลสุทธิ. 2542 : 2) โดยคุณภาพของคนส่วนหนึ่งมาจากการได้รับการศึกษา และการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนมีคุณภาพ ซึ่งหากคนมีคุณภาพแล้วย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง ระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยมาตลอด (กรมวิชาการ. 2545 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษา อบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และมาตรา 24 ข้อ 4 กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงปรารถนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545 : 5)

แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2545 – 2559) ที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการนำสาระของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐสู่การปฏิบัติ และเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เสร็จสมบูรณ์ทั้งกระบวนการเพื่อการปฏิรูปการศึกษา การดำเนินการด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในช่วงระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนถึงปี พ.ศ. 2559 ที่สอดคล้องต่อเนื่องกันทั้งประเทศ

สถาบันที่สำคัญที่สุดในการให้การศึกษาและปลูกฝังจริยธรรม คือ สถานศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาก็เป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญสถาบันหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบนักเรียนที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จะต้องจัดการศึกษาให้เยาวชนเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพและเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สถานประกอบการหรือนายจ้างต้องการให้มี จึงเป็นความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้อง และตอบสนองกับปรัชญาของกรมอาชีวศึกษาที่ว่า “ทักษะเยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม ล้ำเลิศวิชาการ ใช้เวลาให้เกิดคุณค่า” (วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม. 2543 : ปกใน) สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้คือ ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบและหลักเบื้องต้นของแต่ละศาสนา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประหยัด และมีความกตัญญูทศเวที (กรมอาชีวศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์. 2542 : 3)

ในการที่จะจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งและคนดีนั้น สถานศึกษาควรที่จะปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดแก่ผู้เรียนเนื่องจาก จริยธรรมเป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ตีงาม ถูกต้องและจริยธรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องได้รับการปลูกฝัง และฝึกหัดดังที่จะเห็นได้จากการส่งเสริมและพัฒนาโครงการในรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นเพื่อที่จะพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน หลักสำคัญที่จะพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนที่จัดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ นั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับพื้นฐานของบุคคล องค์ประกอบและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยพฤติกรรมทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลนั้นจะประกอบไปด้วยลักษณะในด้านต่าง ๆ โดยมีด้านที่สำคัญอันได้แก่ ความรู้เชิงจริยธรรม ทศนคติเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งความรู้เชิงจริยธรรมนั้นส่วนใหญ่เด็กจะมีอยู่แล้วในปีแรกที่เข้ามาในสถานศึกษาและการพัฒนาด้านนี้มักจะเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงอายุต่อมา ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้นโดยส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมในช่วงเวลานั้น ๆ จึงยากต่อการที่จะทำการศึกษา วิธีการหนึ่งที่นิยมเลือกใช้ในการศึกษาถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมนั้นก็คือ การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (ณัฐพล ไคขุนทด. 2544 : 1-2)

เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นลักษณะทางจริยธรรม อันจะนำไปสู่การแสดงออกหรือพฤติกรรม ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้สูงขึ้นในเยาวชน และในการสอนจริยธรรมแก่เด็กจะบรรลุเป้าหมายให้เด็กมีจริยธรรมอย่างแท้จริงนั้นทำได้โดยฝึกให้เด็กสามารถตัดสินใจโดยใช้หลักทางจริยธรรม ซึ่งก็คือ ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใด อย่างหนึ่ง ซึ่งเหตุผลดังกล่าวนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังของการ

กระทำต่าง ๆ ของบุคคลนั้น การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบการอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล เป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น

Kohlberg (อ้างในสุปราณี ธรรมพิทักษ์. 2542 : 2) เชื่อว่าการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น เป็นไปตามขั้นจากขั้นที่หนึ่งผ่านแต่ละขั้นไปจนถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นมิได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไป จะเกิดขึ้นได้ด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้นจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นที่สูงต่อไปมีมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนเหตุผลในขั้นต่ำ ๆ กว่าก็จะถูกใช้น้อยลงทุกทีและถูกละทิ้งไปในที่สุด

เนื่องจาก นักเรียนนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพนั้น จะมีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 16 – 18 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา จิตใจ และสังคม ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางวัตถุมากกว่าจิตใจ จึงทำให้เยาวชนเหล่านี้ก่อปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งที่มีผลต่อตัวนักเรียนเอง ต่อครอบครัว ต่อสถานศึกษา และต่อสังคมส่วนรวม ด้วยปัญหาการประพฤติผิดจริยธรรมของนักเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องประสบอยู่ในขณะนี้ อาทิ การฝ่าฝืนระเบียบวินัย การทะเลาะวิวาท ขาดความรับผิดชอบและความอดทน การกระทำกฎหมายต่าง ๆ จนกระทั่งถึงการเสพยาเสพติดให้โทษ (ศิริลักษณ์ เกิดจันทร์ตรง. 2540 : 7) และจากการที่นักเรียนระดับอาชีวศึกษาโดยทั่วไปมักก่อเรื่องทะเลาะวิวาทกันตามที่สาธารณะ ป้ายรถโดยสารประจำทาง บนรถโดยสารประจำทาง ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมส่วนรวม ไร้ระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่ดีแก่สังคม ไม่เคารพระเบียบของการเข้าแถวมาก่อนมาหลังขึ้นลงรถโดยสารหรือซื้อของ ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นและของส่วนรวม ชอบลักเล็กขโมยน้อยตามห้างสรรพสินค้า ทำให้เกิดความเสียหายต่อสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึงการย่อหย่อนไม่คำนึงถึงจริยธรรมอันดีงามที่ควรมีต่อสังคม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพกำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีความคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ เป็นระยะพัฒนาการที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่กำลังค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ความรู้สึกต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง โดยยึดหลักตามทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของ Kohlberg วัดโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น ทั้งนี้เพื่อ เป็นแนวทางในการนำมาพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริม ขอบกพร่องด้านจริยธรรมให้ดียิ่งขึ้น เพื่อที่นักเรียนจะได้เป็นผู้ที่มีทั้งความสามารถในด้านวิชาชีพ และเป็นเยาวชนพลเมืองดีของประเทศชาติในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

1.3 สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ศึกษาที่ต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน

1.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ ศึกษาการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามาตรฐานที่ 1 ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5-15)

1. ความมีวินัย
2. ความรับผิดชอบ
3. ความซื่อสัตย์
4. ความเมตตากรุณา
5. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
6. ความประหยัด
7. ความกตัญญูกตเวที

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การจัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ Kohlberg (อ้างใน พรทิพย์ นุ่มแสง. 2549 : 25) ซึ่งแบ่งเป็น 6 ชั้น ดังนี้

- ชั้นที่ 1 ชั้นการหลบหนีการถูกลงโทษ
- ชั้นที่ 2 ชั้นยึดหลักแสวงหารางวัล

- ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ
- ขั้นที่ 4 ขั้นยึดหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม
- ขั้นที่ 5 ขั้นยึดหลักการทำตามคำมั่นสัญญา
- ขั้นที่ 6 ขั้นยึดหลักการอุดมคติสากล

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 5,821 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie และ Morgan โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 361 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ชั้นปีที่ศึกษา

2.1.1.1 นักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1

2.1.1.2 นักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2

2.1.1.3 นักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3

2.2 ตัวแปรตาม คือ ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. จริยธรรม หมายถึง แนวทางประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามทั้งกาย วาจา และจิตใจ อันเป็นสิ่งที่ทุกคนควรประพฤติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคมและต่อประเทศชาติ ซึ่งจะก่อให้เกิดความผาสุกเจริญรุ่งเรืองขึ้นในตนเอง ในสังคมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติ

2. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น ซึ่งวัดได้โดยแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สร้างขึ้น ดังนี้

2.1 ความมีวินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ กติกาหรือข้อตกลงของสังคม

2.2 ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความพากเพียร และละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายและพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นตลอดจนตรงต่อเวลา

2.3 ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ตรงต่อความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น

2.4 ความเมตตา กรุณา หมายถึง ความรู้สึกหรือการกระทำเกี่ยวกับการเสียสละสิ่งของ กาลังกาย ความคิดหรือผลประโยชน์ส่วนตนให้กับผู้อื่นมีการแสดงทางกาย ทางวาจา ต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล ไม่ข่มขู่ คุกคาม เหยียดสี ไม่ข่มเหงรังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่างๆ ต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

2.5 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การแสดงออกถึงการมีน้ำใจมีความเมตตา การให้ความช่วยเหลือและการเสียสละ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับความสุขหรือพ้นจากความลำบากไม่ว่าจะเป็นทั้งทางกายหรือทางใจ

2.6 ความประหยัด หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในด้านการประหยัดเงิน คือการรู้จักการวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าเหมาะสมกับรายได้ มีการออม รวมถึงการประหยัดเวลา โดยรู้จักวางแผนการใช้เวลาของตนให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุดและการประหยัดสิ่งของเครื่องใช้และทรัพยากร โดยใช้สิ่งของเครื่องใช้และทรัพยากรของตนเองและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด

2.7 ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกหรือการกระทำสิ่งที่เป็นความดี หรือเป็นประโยชน์เพื่อตอบแทนในบุญคุณหรือความดีของบุพการี ครู อาจารย์ สถาบันต่าง ๆ และคนอื่น ที่มีบุญคุณ

3. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การจัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ Kohlberg ซึ่งแบ่งเป็น 6 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหนีการถูกลงโทษ หมายถึง การที่นักเรียนจะตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีจากการถูกทำโทษจากผู้มีอำนาจ

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดหลักแสวงหารางวัล หมายถึง การตอบสนองความต้องการและการแลกเปลี่ยน คือ การที่เด็กจะตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีตามผลตอบแทนหรือรางวัล

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ หมายถึง ขั้นที่นักเรียนจะตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีจากความเห็นชอบของกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ขั้นยึดหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม หมายถึง การที่นักเรียนตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีจากการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎเกณฑ์ของสังคม

ขั้นที่ 5 ขั้นยึดหลักการทำตามคำมั่นสัญญา หมายถึง นักเรียนเลือกหรือคิดที่จะกระทำสิ่งใดโดยคำนึงถึงความถูกต้องของกฎหมาย และการเปลี่ยนแปลงกฎทำได้เมื่อใช้วิจารณญาณ ด้วยเหตุผลที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

ขั้นที่ 6 ขั้นยึดหลักการอุดมคติสากล หมายถึง นักเรียนเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งถูกต้อง สามารถตัดสินใจด้วยสำนึกที่สอดคล้องกับจริยธรรม มีความสมเหตุสมผลและคำนึงความเท่าเทียมของสิทธิมนุษยชน

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549

5. ชั้นปีที่ศึกษา หมายถึง ระดับชั้นเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 – 3

8. สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง สถานศึกษาภายในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม จำนวน 6 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545
- 2.2 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับจริยธรรม
 - 2.3.1 ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม
 - 2.3.2 ประเภทของจริยธรรม
 - 2.3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจริยธรรม
 - 2.3.4 จริยธรรมที่ควรปลูกฝังในสังคมไทย
 - 2.3.4.1 ความมีวินัย
 - 2.3.4.2 ความรับผิดชอบ
 - 2.3.4.3 ความซื่อสัตย์
 - 2.3.4.4 ความเมตตากรุณา
 - 2.3.4.5 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 2.3.4.6 ความประหยัด
 - 2.3.4.7 ความกตัญญูกตเวที
 - 2.3.5 ประโยชน์ของจริยธรรม
 - 2.3.6 เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 2.1.6.1 ความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 2.1.6.2 ความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 2.1.6.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของKohlberg

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของการศึกษาหมวด 1 มาตรา 4 ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดการสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และกล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5-15)

2.2 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยนำเสนอมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประเด็นต่อไปนี้

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

จากมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งสอดคล้องในมาตรา 6 มาตรา 7 กล่าวคือ

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย แต่ละมาตรฐานแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และระดับคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
2. ซื่อสัตย์สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพสำหรับระดับอาชีวศึกษา)
3. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
4. ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม อย่างประหยัดและคุ้มค่า)

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและปฏิบัติตามตามระบอบประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้

1. เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่
2. รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
3. มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่เป็นปัญหาของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความสุข

4. ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น
5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
ตัวบ่งชี้

1. รู้จักค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2. ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
3. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณมีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด
 2. สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูลรู้จักพิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ความถูกต้อง-ผิด ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธีการและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติ และมีความถูกต้องเหมาะสม

3. มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่ไม่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)

2. มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล
 2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา
 3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในปัญหาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย

ตัวบ่งชี้

1. รู้จักท้องถิ่น รักษาและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
 2. มีความรู้ ความเข้าใจภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาของท้องถิ่น และนำมาใช้ได้
 3. ชื่นชมและสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง และพยายามปรับปรุงตนเอง

2. เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น

3. รู้กาลเทศะในการใช้คำพูด กิริยามารยาทและการแต่งกาย

4. สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทาง ตัดสินใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้ (เฉพาะมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา)

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ตัวบ่งชี้

1. สามารถงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ
2. ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงานมีพัฒนาการ สามารถทำงานอย่างมีความสุข

และภูมิใจในผลงานของตนเอง

3. สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)

4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
3. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป
4. รู้จักดูแลสุขภาพและป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา

ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของเสพติดและสิ่งมอมเมา
2. ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา และไม่แสวงหาผลประโยชน์

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้

1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน
2. มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษา และตัวชี้วัดความสำเร็จ
3. มีการปฏิบัติงานตามแผน
4. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

5. มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน
6. มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน
7. มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 14 สถาบันส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา

การศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา
2. มีการประชุมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน

เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน

3. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
4. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาพ

อนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้

1. จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย
2. จัดระบบป้องกันสถานศึกษาปลอดสารพิษ สิ่งเสพติด อาชญากรรม และอบายมุข
3. จัดระบบสาธารณสุขที่ปลอดภัย
4. จัดตั้งอำนวยความสะดวกให้ครู และบุคลากรอย่างเพียงพอ และจัดสภาพแวดล้อม

เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร/ครู ตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

ตัวบ่งชี้

1. จัดครูเข้าสอนตรงตามสาขาวิชา หรือความถนัด หรือความรู้ ความสามารถ
2. ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องที่ใช้สอนหรือปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับ

สภาพการเปลี่ยนแปลง

3. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการจัดการเรียน การสอนสอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้

1. มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. มีการจัดแนวทางการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียน/ท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมให้สามารถเชื่อมโยงแก้ปัญหาท้องถิ่นได้และนำไปปฏิบัติได้จริง

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดการเรียนเพื่อการฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งทางดนตรี ศิลปะ และการกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเอง และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

มาตรฐานที่ 19 ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี
ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารมีความเมตตากรุณา มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ซื่อสัตย์
3. ผู้บริหารมีการปกครองตนที่ดี ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่เกี่ยวข้องกับอบาบทมิฬ สิ่งเสพติด

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ
ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 21 ครูมีวิญญานความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม

ตัวบ่งชี้

1. ครูมีความเอื้ออาทร เข้าใจและเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน
2. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ ควบคุมอารมณ์ได้ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ครูมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา อุทิศตนให้กับการพัฒนาผู้เรียน
4. ครูวางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติบุคลิกภาพ
5. ครูมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา
2. ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 23 ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้

1. ครูมีนิสัยรักการอ่านการแสวงหาความรู้และข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอน
2. ครูมีความสามารถในการศึกษา วิจัย เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
3. ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาสถานการณ์ได้

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ

ตัวบ่งชี้

1. ครูมีความรู้ความถนัด/ความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติ
2. มีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

1. มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
2. มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 26 สถานศึกษามีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์
ตัวบ่งชี้

1. มีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 27 ชุมชน/ผู้ปกครองมีศักยภาพในการสนับสนุน การจัดการและการพัฒนาการ
ศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. ผู้ปกครองมีความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนบุตรและเป็นแบบอย่างที่ดี
2. ชุมชน/ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษาและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษา

จากแนวการจัดการศึกษาที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การปฏิรูปการศึกษาไทยในปัจจุบันมีผลต่อทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมและต้องเกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น สถานศึกษา หน่วยงาน ชุมชน ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่ นักเรียน เป็นต้น ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องทำการศึกษาระดับหรือร่วมพัฒนา เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาดลอดจนสร้างแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมตามสิทธิและหน้าที่ของตนที่พึงมีภายใต้กรอบที่ตอบสนองหลักสำคัญของการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนและคนไทยทุกคนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นคนดี คนมีความสุขและรักความเป็นไทย สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทั้ง 27 มาตรฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาค้นคว้าในมาตรฐานที่ 1 ซึ่งเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์และการเห็นคุณค่าในความเป็นไทย

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับจริยธรรม

2.3.1 ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม

คำว่า “จริยธรรม” มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้มากมาย ดังนี้
ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 12) ได้กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมไว้ว่า เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น คือเป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพึงพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมาก

รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้น ผู้มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย

ชัยพร วงศ์วรรณ (2538 : 27) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางของการประพฤติตนให้เป็นคนดี เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวมสามารถแยกแยะได้ สิ่งใดดี สิ่งใดควรละเว้น อะไรควรประพฤติปฏิบัติ

ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อุทยาน และคณะ (2542 : 12) ได้ให้ความหมาย จริยธรรม หมายถึง หลักการ กฎเกณฑ์ ที่เป็นแนวการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 17) ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

แพง ชินพงศ์ (2540 : 9) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางแห่งความประพฤติและปฏิบัติ เพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์ เป็นการกระทำทั้งกาย วาจา ใจ ที่ตั้งมาก่อนให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

วิทย์ วิศทเวทย์ (2534 : 2) กล่าวว่า จริยธรรม คือ พันธะหรือหน้าที่ที่เราปฏิบัติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางพระพุทธศาสนา จริยธรรม คือ การนำเอาความรู้ในความจริงหรือคุณธรรมนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคม

สาโรช บัวศรี (อ้างในสุนทร โคตรบรรเทา. 2544 : 106) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ศีลธรรมและคุณธรรมที่นำมารวมกัน หรือเป็นค่านิยมในระดับต่างๆ ซึ่งสังคมและบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่นถือมั่น

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 164-165) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การพิจารณาตัดสินประพฤติกหรือกระทำ โดยอาศัยหลักของค่านิยมและหลักศีลธรรมเมื่อพบสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใดนั้นคือจริยธรรมเป็นการแสดงพฤติกรรมของคนเมื่อพบสถานการณ์หนึ่ง

สิวลี ศิริโล (2542 : 21) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่ดีงามเพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ซึ่งเป็นหลักความประพฤติที่มีพื้นฐานมาจากศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยม ทางวัฒนธรรม ประเพณี

แสง จันทรงาม (อ้างใน พิไลลักษณ์ ทองรอด. 2547 : 13-14) กล่าวว่าจริยธรรมเป็นของดี เป็นพลังกระตุ้นให้ทุกคนมีการคิด การพูด การกระทำที่ดี เป็นเหตุให้เกิดความเจริญแก่ตนเอง แก่คนอื่น และแก่ประเทศชาติ ดังนั้นจึงแบ่งจริยธรรมออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประเภทสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่ตนเอง จริยธรรมประเภทนี้มีคุณสมบัติทำให้คนมีความเจริญก้าวหน้าในด้านการเรียน การงาน และการสังคม ผู้มีจริยธรรมดังต่อไปนี้จะประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน คือ

ความขยันขันแข็ง

ความรู้จักยับยั้งชั่งใจ

ความพยายาม

ความมีจิตใจร่าเริงเบิกบาน

ความรักในความก้าวหน้า	ความเป็นผู้เห็นการณ์ไกล
ความรักในความรู้	ความมีเหตุผล
ความตรงต่อเวลา	ความรักในความสะอาด
ความรอบคอบ	ความอดทน
ความประหยัด	ความรู้จักพึงตนเอง
ความรู้จักค่าของเวลา	ความเป็นผู้มีระเบียบ
ความเอาจริงเอาจังในการทำงาน	ความรักในความดี
ความเป็นคนช่างสังเกต	ความเกลียดกลัวต่อความชั่ว
ความรู้จักประมาณ	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
ความกล้าหาญ	ความคงเส้นคงวา
ความรู้จักเลือกคบคน	ความมีใจหนักแน่นมั่นคงความดี

2. ประเภทส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

ความมีไมตรีจิตมิตรภาพ	ความรู้จักรับผิดชอบ
ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ความจริงใจในการพูดการทำ
ความเคารพต่อความคิดเห็นคนอื่น	ความรู้สึกรับผิดชอบ
ความกตัญญูกตเวที	ความสุภาพอ่อนโยน
ความรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว	ความระเบียบวินัย
ความเคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์	ความมีน้ำใจนักกีฬา
ความเสมอต้นเสมอปลาย	ความถ่อมตน
ความซื่อสัตย์	ความรู้จักกาลเทศะ
ความรู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

3. ประเภทส่งเสริมชาติบ้านเมือง

ความรักชาติ	ความรักธรรมชาติ
ความรักสมบัติสาธารณะ	ความกล้าหาญ
ความเคารพนับถือศาสนา	ความเห็นแก่ส่วนรวม
ความรักศิลปวัฒนธรรมของชาติ	ความเสียสละ
ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์	ความรักประเพณีอันดีงาม

อินตา ศิริวรรณ (2544 : 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง ความประพฤติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยจริยศาสตร์ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณค่า สามารถวิเคราะห์ค่านิยมที่เป็นคู่กัน (Dichotomy) สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดควรกระทำ และสิ่งใดควรละเว้น ทำให้ตัดสินคุณค่าของการปฏิบัติตนในแนวที่พึงงามได้ตามความดีระดับต่าง ๆ

Brown (1968 : 411) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบของกฎเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์การกระทำผิดหรือถูกของบุคคล จริยธรรมเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการมาจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และ Brown ได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น 3 มิติ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ความประพฤติ (Conduct) 3) ความรู้สึก (Feeling)

Kohlberg (1976 : 4-5) กล่าวว่า จริยธรรมมีพื้นฐานของความยุติธรรม ถือเอาการกระจายสิทธิหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ ไม่มีการขัดแย้งเป็นอุดมคติ ดังนั้น พันธะทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพต่อสิทธิข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

Piaget (160 : 1) กล่าวว่าจริยธรรม คือองค์ประกอบของกฎเกณฑ์ที่บุคคลยอมรับว่าถูก ว่าดี ว่าควร เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม

สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติกรกระทำของบุคคลที่ดีอันสูงสุดที่ปลูกฝังอยู่ในอุปนิสัยอันดีงามของคน ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดอันถูกต้องของบุคคลที่ควรในสิ่งๆ นั้น เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ตนเองและบุคคลอื่นโดยทั่วไปในสังคม ซึ่งอยู่ในจิตสำนึก อยู่ในความรับผิดชอบชั่วหรือดีของบุคคลนั้นๆ อันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและควบคุมความประพฤติของบุคคลที่แสดงออกเพื่อสนองในสิ่งที่ปรารถนา เช่น ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความมีวินัย ความกตัญญู และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น

2.3.2 ประเภทของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2530 : 4 – 6) ได้เสนอลักษณะของจริยธรรมของบุคคลว่า ประกอบด้วยส่วนต่างๆ 4 ส่วน คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ไว้ในสังคมของตนนั้นถือว่า การกระทำชนิดใดควรกระทำ และการกระทำชนิดใดควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วยความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด และโดยเฉพาะในช่วงอายุ 2 ถึง 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมด้านนี้เป็นพิเศษ

2. เจตคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีเจตคติที่แตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะเจตคตินั้นรวมถึงความรู้ และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นเจตคติเชิง

จริยธรรมจึงมีสมบัติที่สำคัญ จะใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลเวลาหนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวนี้จะแสดงถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรม จะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำแตกต่างกัน และท้ายสุดทำให้เราทราบว่าระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม คือ Piaget และ Kohlberg ให้ใช้การอ้างอิงเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางด้านอื่นๆ ของบุคคลด้วย โดยเฉพาะพัฒนาการทางสติปัญญา และอารมณ์อีกประการของ Kohlberg (1969 : 394-395) และนักวิจัยอื่นๆ พบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่างๆ ของบุคคลนั้นด้วย (อ้างใน สุพิฏฐา อินล้าพูล. 2544 : 21-22)

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือยกเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมของสังคมนั้น ตัวอย่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบ และสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะ การกระทำในทางที่ดี และเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาค้นคว้าอื่นๆ ของจริยธรรมก็เป็นเพียงให้เข้าใจ และสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมแบ่งเป็น 2 จำพวก

จำพวกแรก การกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน เช่น การให้ทาน การช่วยเหลือผู้อื่น

จำพวกที่สอง พฤติกรรมเป็นสถานการณ์ที่ขั้วๆ ให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง คະแนน ลักขโมย เป็นต้น

ลักษณะจริยธรรม เป็นลักษณะของบุคคลที่มีจิตวิญญาณของความเป็นคน เป็นกัลยาณมิตร แก่สังคมประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมและมีศาสตร์และศิลป์ในการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่สังคม

2.3.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

การพัฒนาจริยธรรมของบุคคลนั้นจะมีการพัฒนาดังแต่ด้วยแรกเกิดจนถึงวัยผู้ใหญ่ ในปัจจุบันทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับจริยธรรมที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ให้ความสนใจและนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมได้แก่ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development Theory)

ทฤษฎีเกี่ยวกับต้นกำเนิดและพัฒนาการทางจริยธรรมบุคคลนั้น ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิม ได้กล่าวแยกไว้ 3 ประเภทดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการทางจริยธรรม นักสังคมวิทยาเชื่อว่าสังคมมีส่วนในการทำให้มนุษย์มีลักษณะต่าง ๆ กัน ตามแต่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในกลุ่มใดสังคมใด และนักทฤษฎีจิตวิเคราะห์ก็เล็งเห็นความสำคัญของสังคม ในการก่อตั้งลักษณะทางจริยธรรมให้แก่สมาชิกในสังคมนั้น โดยที่ทฤษฎีนี้ระบุว่าเด็กเล็ก ๆ จะเรียนรู้ว่าอะไรคืออะไรชั่วจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมด้วยกระบวนการเทียบเคียง (Identification) เด็กจะใช้วิธีการเลียนแบบจากผู้ที่มีความอำนาจและผู้ที่ตนรักจนในที่สุด เด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตน โดยอัตโนมัติ นักทฤษฎีส่วนมากยอมรับว่า จริยธรรมจะถูกปลูกฝังตั้งแต่บุคคลยังอยู่ในวัยทารก และวัยเด็กเล็กเป็นวัยแห่งการเตรียมตัว เพื่อเข้าเป็นสมาชิกในสังคมใหญ่ ในช่วงแรกของชีวิตนี้เด็กจะได้รับการปลูกฝังทางจริยธรรมมากกว่าในช่วงอื่น ๆ ของชีวิต กลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบในการปลูกฝังจริยธรรมให้เด็กมากที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวของเด็กเอง รองลงมาคือ โรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษา นอกจากนี้ในปัจจุบันก็ยังมีสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ

2. ทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม นักทฤษฎีที่เชื่อว่าการพัฒนาทางสติปัญญาและอารมณ์เป็นรากฐานของการพัฒนาทางจริยธรรมคือ Piaget และ Kohlberg นักทฤษฎีสองท่านเชื่อว่าจริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความเจริญของความสามารถทางการรู้ (Cognitive Ability) สติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก ในบุคคลปกติที่สติปัญญาไม่เจริญถึงขีดสุด จะมีจริยธรรมในขั้นสูงสุดไม่ได้เช่นกัน Kohlberg ได้พบความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับลักษณะอื่นๆ ของมนุษย์ ในการศึกษาผลงานของนักวิจัยต่างๆ ที่สำคัญคือความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับระดับสติปัญญาทั่วไป และความสัมพันธ์ของจริยธรรมกับความสามารถที่จะรอผลได้ที่ดีกว่าอนาคต นอกจากนี้ผู้ที่มีความจริยธรรมสูงยังเป็นผู้ที่มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง และมีความภาคภูมิใจในตนเอง และสภาพแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีจริยธรรมต่ำ Kohlberg จึงสรุปได้ว่า ความเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงเกิดจากความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านต่างๆ โดยทั่วไปด้วย

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม คือทฤษฎีที่อธิบายวิธีการและขบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคมที่ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะทางกฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นลักษณะของตน ทฤษฎีประเภทนี้ได้นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ในการอธิบายต้นกำเนิดและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ได้เน้นการเรียนรู้โดยบังเอิญ และการเลียนแบบเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แปลกใหม่หรือแตกต่างไปจากเดิมได้โดยง่าย โดยทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้คือ การหวังความพอใจและการหลบหลีกความทุกข์ การเลียนแบบลักษณะ และการกระทำของบุคคลอื่น เป็นบ่อเกิดของการ

ยอมรับลักษณะทั้งที่ดีและไม่ดีจากบุคคลได้อย่างง่ายดายและเกิดได้อย่างกว้างขวางในสถานการณ์ทั่วไป ตั้งแต่เด็กเลียนแบบ บิดา มารดา ผู้เลี้ยงดู เพื่อน วัยรุ่นเลียนแบบคารา เด็กเลียนแบบพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูที่ตนเองรักใคร่จะทำให้เด็กเกิดความพอใจเหมือนว่าตนได้อยู่ใกล้ชิด ผู้เลี้ยงดูในขณะนั้น เด็กและวัยรุ่นเลียนแบบเพื่อนในวัยเดียวกันเพื่อขจัดความขัดแย้งในใจที่ตนเองมีลักษณะแตกต่างไปจากกลุ่มการเลียนแบบคนแปลกหน้าเกิดขึ้นน้อยมาก แต่อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าสังเกตเห็นว่าตัวแบบมีพฤติกรรมใดก็ตามแล้วได้รับผลตอบแทนที่น่าพอใจ ผู้สังเกตเห็นก็อยากได้รับความพอนั้นด้วย ก็จะยอมเลียนแบบตัวแบบนั้นบ้าง

ทฤษฎีแหล่งกำเนิดของจริยธรรมทั้งสามดังกล่าว มีลักษณะที่ไม่ขัดแย้งกันมากนักแต่เป็นทฤษฎีที่ช่วยกันสร้างภาพการวิเคราะห์จริยธรรมให้ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น กล่าวถึง บทบาทของสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคลที่มีต่อการปรุงแต่งลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล ทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมให้ความสำคัญกับพันธุกรรมในการมีส่วนส่งเสริม หรือขัดขวางพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล แต่ทฤษฎีทั้งสองก็ยังเน้นความสำคัญของสภาพแวดล้อมของบุคคลเช่นกัน สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ช่วยอธิบายขบวนการยอมรับกฎเกณฑ์ทางสังคม เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะบุคคล

จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าแม้แต่ละทฤษฎีจะอธิบายแหล่งกำเนิดและพัฒนาการทางจริยธรรมความเชื่อ หรือพื้นฐานที่แตกต่างกันในรายละเอียด แต่ก็มีลักษณะที่ไม่ขัดแย้งกัน เพียงแต่มุ่งอธิบายลักษณะจริยธรรมไปในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของ Kohlberg มาเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย

2.3.4 จริยธรรมที่ควรปลูกฝังในสังคมไทย

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและสังคมของประเทศชาติ พยายามที่จะดำรงรักษาคุณลักษณะที่ดีของคนในชาติไว้ ได้พยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้จริยธรรมหลักๆ ที่เหมาะสมในการปลูกฝังให้เป็นคุณลักษณะของคนไทย ซึ่งจริยธรรมหลักๆ มีดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 7-12) ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เป็นตัวบ่งชี้ในการประเมินให้เป็น คนดี มีความสุข มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างด้านจริยธรรม คือ

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละ ศาสนา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซื่อสัตย์ (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สำหรับระดับอาชีวศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเอง และส่วนรวมตลอดจน ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่า)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2543 : 68-69) ได้ประกาศเชิญชวนพี่น้อง ไทยร่วมใจปฏิบัติค่านิยม 5 ประการ คือ

1. พึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ
2. ประหยัดคอดออม
3. มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กล่าวถึง จริยธรรมที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตให้ บรรลุเป้าหมาย ได้แก่

1. ความเคารพซึ่งกันและกัน
2. การร่วมมือประสานงานกัน
3. การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน
4. มีความรับผิดชอบ
5. มีความห่วงใยผู้อื่น
6. ความมีใจกว้าง
7. มีความคิดสร้างสรรค์
8. มีระเบียบวินัย
9. รู้หน้าที่

ดังนั้น จริยธรรมที่จัดในสถานศึกษานั้นเป็นจริยธรรมที่มุ่งในการปลูกฝังให้นักเรียนมี ความประพฤติดี เมื่อจบการศึกษาออกไปแล้วสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อ ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ และความผาสุกของคนไทยในสังคมในอนาคต ซึ่งพอสรุปได้ว่า จริยธรรมที่ต้องการปลูกฝังในโรงเรียน คือ การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของครู อาจารย์ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความมีเหตุผล ความกตัญญู กตเวทิตะ ความสามัคคี ความเมตตา กรุณา ความอดุสาหะ ความยุติธรรม การประหยัด และการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 1 ว่าด้วยความมุ่งหมายและ หลักการ มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงกำหนดเกณฑ์

มาตรฐานการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 27 มาตรฐาน จำแนกได้ 3 ด้าน คือมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านปัจจัย และมาตรฐานด้านกระบวนการ สำหรับมาตรฐานด้านผู้เรียน มีมาตรฐานที่ 1 ได้กล่าวถึงผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ และมีตัวบ่งชี้ 6 ตัวบ่งชี้ที่แสดงว่าผู้เรียนมีจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งมีความสำคัญต่อนักเรียน บุคคล สังคม และชาติบ้านเมือง สังคมใดที่มีสมาชิกของสังคมไร้อริยธรรมสังคมนั้นมีความสับสนวุ่นวายยากแก่การพัฒนา ดังนี้

2.3.4.1 ความมีวินัย

ความหมายของความมีวินัย

วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อปฏิบัติ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2535 : 756)

กรมวิชาการ (2541 : 39) ได้กำหนดความหมายของวินัย คือ โครงสร้างของความเป็นคน Control สิ่งที่ดีจะได้ไม่ต้องเสียหายเพราะความไม่ดี ซึ่งเป็นสิ่งตรงกันข้าม รู้จักขอบเขตของตนเอง เอาชนะอะไรก็ได้แต่อย่าทำให้เอาชนะตนเองและผู้อื่น

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2539 : 72) กล่าวว่า วินัย หมายถึง กฎระเบียบ ข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ส่วนการมีวินัย หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบบังคับ ข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้ เพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ณัฐพร สดาภรณ์ (2540 : 9) ได้ให้ความหมายคำว่า วินัย หมายถึงกระบวนการหรือผลของการควบคุมหรือการบังคับความต้องการแรงกระตุ้น ความปรารถนาหรือความสนใจเพื่อให้เป็นไปตามอุดมคติหรือให้ได้มาซึ่งพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพเชื่อถือได้ และกล่าวถึงความมีวินัยในตนเองว่า หมายถึงการบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ใช่โดยอำนาจภายนอก แต่หากหมายถึงการบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจที่เกิดจากการเรียนรู้หรือการยอมรับในคุณค่าอันหนึ่งอันใดซึ่งสามารถทำให้บุคคลสามารถควบคุม พฤติกรรมของตนเองได้

พระวินัย ฐานวุฑโฒ (2541 : 72) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกายวาจาของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงามเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกันจะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบถูกรังแกกันและกัน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 16) ได้ให้ความหมาย วินัย หมายถึง คุณลักษณะจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระเบียบกฎกติกาของสังคม เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและของส่วนรวม

สินีนางู สุทธจินดา (2543 : 16) ได้ให้ความหมาย วินัย หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง โดยเกิดจากความสำนึกว่าเป็น

คำนิยามที่ดีงาม แต่ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นผลที่ทำให้เกิดแก่ตนเองและบุคคลอื่นโดยไม่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคมและสิทธิของผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 20) ได้ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระบบระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ซึ่งคนส่วนมากเห็นว่าวินัยเกิดจากการดูแลควบคุมในระยะแรกที่เด็กยังเยาว์ การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีและการแนะนำบอกกล่าวด้วยเหตุผล โดยรู้สึกว่าคุณต้องนับว่าเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเคยชินที่ดีและเกิดความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามส่วนมาก การใช้วินัยภายนอกมักเกิดในลักษณะภาวะจำยอมเกรงกลัวอำนาจและการลงโทษ มักถูกควบคุมให้ปฏิบัติหรือเสริมแรง เช่น ให้อ่านหนังสือหรือลงโทษทำให้เด็กตกอยู่ในภาวะจำใจและไม่เต็มใจ วินัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วินัยภายนอก หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งประพฤติปฏิบัติโดยเกรงกลัวอำนาจหรือการถูกลงโทษเป็นการปฏิบัติที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความเต็มใจตกอยู่ในภาวะจำยอมถูกควบคุม วินัยภายนอกใช้อำนาจบางอย่างบังคับให้บุคคลปฏิบัติตาม ซึ่งบุคคลอาจกระทำเพียงชั่วขณะเมื่อเกิดจากการดูแลควบคุม

2. วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจไม่มีใครบังคับหรือควบคุมจากอำนาจใดๆ และข้อประพฤติปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม วินัยในตนเองเกิดจากความสมัครใจของบุคคลที่ผ่านการเรียนรู้อบรมเลือกสรรไว้เป็นหลักปฏิบัติประจำวัน

วินัยทั้งสองประเภทมีความสัมพันธ์กันดังกล่าว คือ วินัยภายนอกเป็นสิ่งจำเป็นในกรณีต้องการเสริมสร้างปลูกฝังลักษณะวินัยอย่างใดอย่างหนึ่งโดยรวดเร็ว ทั้งนี้อาจใช้การออกกฎหมายคำสั่งต่างๆ ให้บุคคลปฏิบัติตาม วินัยภายนอกส่วนใหญ่จะกระทำกับเด็กและวัยรุ่น ที่ยังไม่บรรลุวุฒิภาวะอย่างเพียงพอต่อการมีวินัย หรือกระทำในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ทางวินัย สำหรับวินัยภายในนั้นเป็นผลต่อเนื่องจากวินัยภายนอกกล่าวคือเสริมสร้างวินัยประเภทนี้จะใช้เวลาระยะยาวซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดกับบุคคลในวัยผู้ใหญ่ วินัยดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะปรากฏติดต่อบุคคลนั้นๆ ไปโดยตลอด วินัยภายในเป็นวินัยที่มีความสำคัญและต้องการให้เกิดขึ้นมากที่สุดสำหรับกลุ่มคนในสังคม

กรมวิชาการ (2541 : 12 – 13) ความมีวินัย คือ คุณลักษณะของจิตใจ และพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกาของสังคม เพื่อประโยชน์ของตนเองและของส่วนรวม พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีวินัย

1. สนใจใฝ่รู้
2. ควบคุมตนเอง
3. รับผิดชอบ
4. มีเหตุผล

5. ขยัน
6. ตรงต่อเวลา
7. เชื้อมั่นในตนเอง
8. อคทน
9. เป็นผู้นำ
10. ความร่วมมือ
11. การรับฟัง/เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
12. การเคารพสิทธิผู้อื่น
13. การช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง
14. การทำตามข้อตกลง
15. ความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น
16. การมีวินัยในการเรียนรู้

ความมีวินัย หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนอยู่ในกฎระเบียบข้อบังคับปฏิบัติตนตามแบบแผนกฎเกณฑ์ มีความเชื่อมั่น ตรงต่อเวลา และอคทนที่จะนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยไม่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคมและสิทธิของผู้อื่นของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เคารพในสิทธิของผู้อื่นไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นที่มีคุณธรรมจริยธรรม

2.3.4.2 ความรับผิดชอบ

ความหมายของความรับผิดชอบ

ชวาล แพรัตกุล (2538 : 50) ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง อย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา

คานภา กิตติสาร (2546 : 30) ได้สรุปองค์ประกอบของความรู้สึกรับผิดชอบว่ามีดังนี้ คือ ความไว้วางใจได้ ความศรัทธา ความไม่ทอดทิ้งต่อผู้อุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม

พวงทอง ภักดิ์ไทย (2542 : 9) ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า เป็นพฤติกรรมความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่การงานและการเรียนตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงด้วยความมานะพยายาม เอาใจใส่และตรงต่อเวลาเพื่อให้งานนั้นสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สารี สายจีน (2547 : 38) ความรับผิดชอบหมายถึง การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นต่อการทำงานทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ปฏิบัติงานตามกำหนดเวลา ทำตามขอบเขตของงาน

Funk and Wagnalls (1961 : 2095) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า คือการ แสดงออกถึงการรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ สามารถจัดหาเงิน และทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งยังหมายถึงความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรม และหลักธรรมอีกด้วย

Good (1973 : 498) ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า เป็นภาระหน้าที่ของแต่ละคนมีอยู่ ซึ่งบุคคลจะรับไม่ว่างานทั่วไปที่ได้รับมอบหมาย หรืองานในหน้าที่ที่ต้องทำให้สำเร็จถูกต้อง มีประสิทธิภาพและมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งทำอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับความมุ่งหมาย ต้องยอมรับความผิดพลาดและความสำเร็จ สามารถเชื่อถือได้ในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่

จากความหมายของความรับผิดชอบ สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบคือการแสดงออกของบุคคลในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่และเต็มความสามารถติดตามผลงานที่ได้ทำแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติงานของตนเองทั้งด้านดีและไม่ดีตลอดจนตรงต่อเวลา

ประเภทและพฤติกรรมของผู้มีความรับผิดชอบ

คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหารกลุ่มสี่อมวลชนกลุ่มสมาคมมูลนิธิ กลุ่มพัฒนากำลังคน และกลุ่มนักวิชาการ (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย, 2540 : 84) ได้เสนอความหมายของความรับผิดชอบและลักษณะโครงสร้างของพฤติกรรมไว้ทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันดังนี้

กลุ่มนักบริหาร และกลุ่มสี่อมวลชน ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า หมายถึง การมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลการกระทำนั้น และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นและกลุ่มสี่อมวลชน ยังได้แบ่งโครงสร้างลักษณะความรับผิดชอบออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง รู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุด โดยทำงานในหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลากำหนด ฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลาอยู่เป็นนิจ
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง รู้จักฐานะและหน้าที่ของตนที่มีครอบครัว โดยสามารถปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมแก่ฐานะและหน้าที่ของตนในครอบครัว และร่วมกิจกรรมของครอบครัว

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง รู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม โดยให้ตระหนักและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดประโยชน์ส่วนรวม ไม่ละเลยที่จะเสียประโยชน์ส่วนตนและการกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือยังให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

ธีราพร กุลนันทน์ (2544 : 291-292) แสดงทัศนะว่าการพัฒนานิสัยทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบถือได้ว่าเป็นลักษณะนิสัยที่มีความจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างให้มีในตัวเด็กและเยาวชนทุกคนความรับผิดชอบที่ใช้สอนเด็กปฐมวัย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ ดังนี้ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อการทำงาน ความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง

ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การที่บุคคลยอมรับผลแห่งวาจา และการกระทำของตนเองไม่ว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็นความรับผิดชอบหรือความชอบ จะสะท้อนให้ตนเองได้รับประโยชน์หรือได้รับโทษไม่โยนความผิดหรือป้ายความผิดให้แก่ผู้อื่น เช่น ผู้บังคับบัญชา

2. ความรับผิดชอบต่อการทำงาน

ความรับผิดชอบต่อการทำงาน หมายถึง เมื่อบุคคลได้รับมอบหมายให้ทำงานอะไรก็ปฏิบัติงานด้วยความจริงจังด้วยความพากเพียร ด้วยความอดทนและด้วยความละเอียดรอบคอบจนกระทั่งงานนั้นสำเร็จเรียบร้อยทันกำหนดเวลาโดยไม่ทอดทิ้งงาน เฉพาะส่วนตัวคนเดียวหรืองานที่ต้องทำร่วมกับผู้อื่นและนับตั้งแต่งานเล็กไปจนถึงงานใหญ่ อำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้หรือยอมรับคุณค่าอันใดอันหนึ่งซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนเองได้ ซึ่งการแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการรอคอยได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีการเพียรพยายามของการรอคอยในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคตเป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง ให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งมั่นหวังไว้ ทั้งนี้การที่บุคคลไม่ทำการใด ๆ อันเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนเองหรือสามารถบังคับพฤติกรรมไม่ให้ขัดต่อระเบียบของสังคมและไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่นด้วย

3. ความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรับผิดชอบต่อการกระทำไม่ว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นผลร้ายหรือมีความเสียหาย ก็กล้ารับผิดชอบ ไม่ปิดความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบนี้แม้จะดีกว่าไม่ยอมรับผิดชอบเสียเลย แต่ก็ยังไม่ดีจริง เพราะเป็นการรับผิดชอบในชั้นผล และผลของการรับผิดชอบก็จำกัดอยู่ที่ตนเอง ซึ่งอาจจะหายไปเสียแล้ว สำหรับความหมายที่มีต่อส่วนรวมหรือสังคม แม้จะเป็นความรับผิดชอบที่แสดงถึงระดับจิตใจที่มีคุณธรรม แต่ก็ยังไม่ใช้ความรับผิดชอบในระดับความมีสติและการใช้ปัญญาอย่างแท้จริง

พฤติกรรมของผู้ที่มีความรับผิดชอบ

1. เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลของงานนั้นจริง
2. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว

3. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง
4. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค
5. รู้จักหน้าที่และการกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
6. มีความเพียรพยายาม
7. มีความละเอียดรอบคอบ
8. ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
9. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น
10. ตรงต่อเวลา
11. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ
12. ขอมรับผลการกระทำของตน

พิไลลักษณ์ ทองรอด. 2547: 26–27) สรุปความหมายและพฤติกรรมความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่
 - 1.1 ระวังรักษาสุขภาพและสามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
 - 1.2 ตั้งใจเล่าเรียน หมั่นหาความรู้ ขยันขันแข็งและอดทนต่ออุปสรรค
 - 1.3 ประพฤติตนเหมาะสมปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้และมีความสามารถควบคุมตนเองได้
 - 1.4 มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตรงต่อเวลา พึ่งตนเองและมีลักษณะเป็นผู้นำ
 - 1.5 ขอมรับการกระทำของตัวเอง ตลอดจนรักษาสิทธิของตัวเอง
 - 1.6 มีความประหยัดและรอบคอบ
2. ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่
 - 2.1 ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง
 - 2.1.1 ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม ช่วยรักษาสมบัติส่วนรวม
 - 2.1.2 ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม เมื่อเห็นสิ่งที่เป็นอันตรายช่วยตามความสามารถ
 - 2.1.3 ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ เป็นพลเมืองดี
 - 2.1.4 มีความซื่อสัตย์
 - 2.2 ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัว
 - 2.2.1 ความเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครอง
 - 2.2.2 ช่วยเหลือภารกิจตามสมควรและโอกาส
 - 2.2.3 ไม่นำความเดือดร้อนมาให้ ช่วยรักษาเชิดชูชื่อเสียงของครอบครัว
 - 2.3 ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู - อาจารย์
 - 2.3.1 สนใจในบทเรียน เคารพเชื่อฟังครู ปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎข้อบังคับของโรงเรียน

2.3.2 ช่วยเหลือภารกิจตามควรแก่โอกาส ช่วยเหลืองานโรงเรียนตามความสามารถ ช่วยรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ถนนของใช้ในโรงเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน

2.3.3 รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

2.4 ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อเพื่อน

2.4.1 ช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเห็นเพื่อนทำผิด ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้อง

2.4.2 ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดไม่เอาเปรียบและรังแกซึ่งกันและกัน

2.4.3 เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

ความสำคัญของความรับผิดชอบ

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2540 : 82) อธิบาย ความรับผิดชอบต่อสังคมว่า เป็นการยอมและสำนึกในการกระทำของตน ยอมรับผลแห่งการกระทำด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบนี้เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น

อนุวัติ ภูณแก้ว (2538 : 5) ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของคนไทยอย่างหนึ่งที่ต้องปลูกฝังให้กับคนไทยนอกจากความมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน ประหยัด ความเสียสละ การปลูกฝังให้คนไทยมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่สำคัญ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบ และสงบสุข

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542 : 21) ถ้าจะกล่าวถึงความรับผิดชอบแล้ว อาจกล่าวได้ว่า หากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลดีต่อไปนี้

1. คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนมีความรับผิดชอบย่อมได้รับการสรรเสริญและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานโดยไม่ต้องให้บุคคลอื่นบังคับ
4. ไม่เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม

ถวิล จันทร์สว่าง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยทุกด้านส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมจะเห็นว่าความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนรวมมีความสำคัญต่อประเทศชาติทั้งด้านความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ความสงบสุขของสังคม และช่วยให้ปัญหาต่างๆ ลดน้อยลงด้วย

2.3.4.3 ความซื่อสัตย์

ความหมายของความซื่อสัตย์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544 : 5) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมว่าเป็นลักษณะความซื่อสัตย์และลักษณะทางสังคม และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใด ประเภทหนึ่ง คือเป็นลักษณะทางสังคมให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจในการกระทำนั้นว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมในพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ มีความรู้สึกรู้ว่าเป็นที่ถูกต้อง

สมพร เทพสิทธา (2542 : 3) ได้อธิบายเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ในการพัฒนาคุณธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขในจิตใจตรงกันข้ามกับอกุศลธรรมฝ่ายชั่วทำให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

สัมพันธ์ อภิรักษ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้อธิบายเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ได้วิจัยเรื่องคุณธรรม 7 ประการของนักศึกษานอกโรงเรียนมีคุณธรรมวิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนมีคุณธรรมด้านการ پاکเพียรอดทนเสริมสร้างคนดี รู้จักสามัคคี มีน้ำใจ ใฝ่ประหยัด ซื่อสัตย์และเศรษฐกิจพอเพียงมากและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญสม โพธิ์เงิน (2538)

Homy (1968 : 474) Corsini (1999 : 451) ความซื่อสัตย์เป็นจริยธรรมด้านหนึ่งที่สำคัญสำหรับทุกคน ดังจะเห็นได้จาก แต่ดั้งเดิมก่อนที่ประเทศไทยจะมีการใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ไทยจะทรงใช้หลักทศพิธราชธรรม หรือหลักธรรมะ 10 ประการ สำหรับนักปกครองเป็นแนวทางในการปกครองประชาชน โดย 1 ใน 10 หลักธรรมะ คือหลักอาชวะหรือพระมหากษัตริย์ต้องมีความซื่อตรง และมีความจริงใจต่อประชาชน ดังนั้นจึงถือได้ว่าความซื่อสัตย์ เป็นจริยธรรมประการหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กและเยาวชนพึงมีไว้เป็นคุณสมบัติของตน เพราะเมื่อบุคคลมีความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นคุณสมบัติส่วนบุคคลจะเป็นการเสริมสร้างบุคคลให้เป็นพลเมืองดีแล้ว ยังจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว และมีความมั่นคง

พฤติกรรมของผู้มีความซื่อสัตย์

1. พูดความจริง
2. เก็บของตกได้ส่งคืนเจ้าของ
3. ยอมรับผิดเมื่อทำผิด
4. ไม่หยิบของของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต
5. ไม่ลอกการบ้านหรือให้เพื่อนลอกการบ้าน
6. ตรงต่อเวลา

7. ไม่ประพฤติตนเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก
8. ไม่ทุจริตการสอบ
9. คืนเงินส่วนที่แม่ค้าทอนเกินมา
10. ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญา
11. ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน
12. ไม่หลอกลวงผู้อื่น
13. ไม่ฉ้อโกงและไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง
14. ไม่ปลอมแปลงเอกสาร
15. รักษาความยุติธรรม
16. การเลี้ยงชีพในทางสุจริต
17. ไม่นอกใจคนรัก

ลักษณะของความซื่อสัตย์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างใน คานวภา กิตติสาโร. 2546 : 10) ได้สรุปผล การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย เมื่อวันที่ 22 – 27 มกราคม 2523 และได้กล่าวถึงความ ซื่อสัตย์สุจริตว่าเป็นจริยธรรมที่เน้นความซื่อตรงต่อตนเอง หน้าที่การงาน คำมั่นสัญญา แบบแผน กฎหมาย ความถูกต้องอันดีงาม พฤติกรรม ซึ่งบ่งดังนี้

1. ซื่อตรงต่อเวลา
2. ซื่อตรงต่อหน้าที่ที่กำหนดไว้
3. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง
4. ซื่อตรงต่อคุณธรรม (เพื่อความประพฤติที่ดี) ที่ยึดถือปฏิบัติ
5. ซื่อตรงต่อการนัดหมาย
6. ซื่อตรงต่อการให้สัญญา (การพบปะ การประชุม)
7. ซื่อตรงต่อคำสั่งของครู
8. ซื่อตรงต่อระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน
9. ซื่อตรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น
10. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานของผู้อื่น รู้จักแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่ม
11. ไม่ก้าวร้าวงานของผู้อื่น
12. ซื่อตรงต่อระเบียบประเพณี
13. ซื่อตรงต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องของสังคม
14. ซื่อตรงต่องานที่หมู่คณะมอบหมาย

15. ชื่อตรงต่อข้อมูลปัจจุบัน โดยรู้จักจำแนกระหว่างข้อมูลและค่าประเมินของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
16. มีความยุติธรรม

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าคุณลักษณะของความซื่อสัตย์เป็นการพูดหรือปฏิบัติตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น ไม่คดโกงทรัพย์สินของผู้อื่น รักษาคำพูด พูดแต่ความจริง ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น พฤติกรรมของผู้มีความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของบุคลิกภาพของบุคคล เช่น พูดความจริง ตรงต่อเวลา ยอมรับเมื่อทำความผิด ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญาและหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต

2.3.4.4 ความเมตตากรุณา

ความหมายของความเมตตากรุณามีผู้ให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้แตกต่างกันดังนี้ กรมการศาสนา (อ้างในพิไลลักษณ์ ทองรอด. 2547 : 33) ได้ให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้ว่า เมตตา แปลว่าความรักใคร่ปรารถนาดีที่จะให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญ หรือได้รับความสำเร็จสมปรารถนา เมตตาที่แผ่ไปภายในขอบเขตที่จำกัดภายในวงแคบ เช่น บิดามารดา เมตตาต่อบุตรธิดา ครูอาจารย์มีความเมตตาต่อศิษย์ พระมหากษัตริย์ทรงมีความเมตตาต่อประชาชน ภายได้ปกครองเหล่านี้เรียกว่าเมตตาพรหมวิหาร ส่วนเมตตาที่แผ่ไปโดยไม่จำกัดขอบเขต กล่าวคือ เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีที่แผ่ไปยังสรรพสัตว์ในสากลจักรวาล เช่น การแผ่ความรักความปรารถนาดีไปว่าขอบรรดาสรรพสัตว์ทั้งปวงผู้เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ และตายด้วยกันทั้งสิ้น จงอย่ามีเวร จงอย่ามีภัย จงอย่าพยายามปองร้ายซึ่งกันและกันเลย จงบริหารตนให้มีความสุข รักษาตนให้ปลอดภัย อย่างเรียกว่า เมตตาอัป ปมัญญา คือ แผ่ไปโดยมิได้จำกัด เช่น สัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงมีเมตตาต่อสัตว์โลกทั้งผองอย่างเสมอกัน

ความกรุณาเป็นภายในขอบเขตจำกัด อยู่แต่ในสังคมของคนบางประเภท เช่น พ่อแม่มีความกรุณาต่อลูก ครูอาจารย์มีความกรุณาต่อศิษย์ พระเจ้าแผ่นดินมีความกรุณาต่อไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน เหล่านี้เรียกว่า กรุณาพรหมวิหาร ส่วนความกรุณาที่แผ่ไปโดยไม่จำกัดขอบเขต เช่น พระพุทธเจ้าทรงมีพระมหากรุณาต่อสัตว์โลกทั้งผอง เรียกว่า อัปมัญญา

เมตตาเป็นคุณธรรมเครื่องปราบและทำลายความโกรธ ความพยาบาท การผูกโกรธ อันเป็นเสมือนไฟคอยเผาผลาญจิตใจให้มอดดับไป ความกรุณาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความสามัคคีกัน ผู้ที่มีความกรุณาข่อมมีหน้าตาสดชื่น มารยาทนุ่มนวลน่ารัก เจริญแต่ถ้อยคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน น่าฟัง ไม่กล่าวคำหยาบ จิตใจก็อ่อนโยน ไม่โหดร้ายทารุณหรือกระด้าง ความกรุณาคือความเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความสุขของผู้อื่นนั่นเอง

ชม ภูมิภาค (2525 : 8-9) กล่าวว่าเมตตากรุณาแยกออกได้ 2 อย่างคือ เมตตากับกรุณา เมตตามีความหมายถึงความรักใคร่ ประารถนาที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข เป็นความรู้สึกในด้านความรัก เมื่อเกิดความรักก็ย่อมปรารถนาดี มีความเป็นห่วง กล่าวว่าในอนาคตเขาจะไม่เป็นสุข อยากให้เขาเป็น สุขมีความสำเร็จในชีวิต กรุณา คือ ความสงสารเมื่อเห็นผู้อื่นตกทุกข์ได้ยาก ก็อยากช่วยให้เขาพ้นทุกข์ เช่น เห็นคนเจ็บก็อยากช่วยให้เขาหายเจ็บ เห็นคนหิวก็ช่วยให้อาหาร เห็นคนขาดแคลนเสื้อผ้าก็หา เสื้อผ้าไปบริจาค เพื่อให้เขาพ้นทุกข์เนื่องจากความหนาว

พระศรีวิสุทธิกวี (2526 : 149 – 151) ได้ให้ความหมายของเมตตากรุณา ไว้ว่า เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ความเชื่อใจปรารถนาให้สัตว์ทั้งปวงมีความสุข กรุณา คือ ความสงสาร ต้องการช่วยให้ผู้อื่นที่ได้รับทุกข์ พ้นทุกข์

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความเมตตา คือ ความรู้สึกหรือการกระทำเกี่ยวกับการ เสียสละสิ่งของ กำลังกาย ความคิดหรือผลประโยชน์ให้กับผู้อื่นให้ความช่วยเหลือผู้อื่น กล่าววาทที่ เหมาะสม และแสดงความเป็นมิตรแท้ ความรู้สึกหรือการกระทำต่าง ๆ

พฤติกรรมที่แสดงถึงความเมตตากรุณา

กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 146-147) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของผู้ที่มีความเมตตากรุณาไว้ว่า มีลักษณะดังนี้

1. ไม่ฆ่า ทบตี ตัด จำลอง หรือทำร้ายด้วยลักษณะต่าง ๆ
2. ไม่ข่มขู่ คุกคาม ศึกษาคี ฟูจาดด้วยความกร้าวโกรธเคียดแค้น
3. ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อน
4. ช่วยพุดปลอบใจเมื่อผู้อื่นได้รับความลำบากเดือดร้อน
5. ให้ความอนุเคราะห์เกื้อกูล
6. มีความสลดใจเมื่อเห็นผู้อื่นมีทุกข์
7. แผ่เมตตาให้แม่ผู้อื่นทำให้เดือดร้อน
8. มีอาการทางกาย วาจา ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล

“เมตตา” คือ ความรัก ความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข “กรุณา” คือ ความสงสารคิดช่วย ให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ปราศจากการเบียดเบียนกัน

คนเราต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า การติดต่อเกี่ยวข้องกันตลอดเวลาย่อมเกิดปัญหาขึ้น มากมาย เพราะบางคนก้าวหน้า เห็นแก่ตัว โหดร้ายทารุณ บางคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สภาพอ่อนน้อม ความเมตตากรุณานี้ สอนให้คนเราปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข พ้นทุกข์ ให้เกิดความรักใคร่ ไม่ริษยา พยาบาท อาฆาต และเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ถ้าทุกคนในสังคมมีความเมตตากรุณาแล้วความสงบสุข ก็จะเกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. ม.ป.ป.: 23)

จากคุณลักษณะของความเมตตากรุณาสรุปได้ว่า ลักษณะของผู้ที่มีความเมตตากรุณาหรือ ไม่ฆ่า ข่มเหง รังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่าง ๆ ต่อมมนุษย์และสัตว์ เสียสละทรัพย์สินส่วนตน

ให้กับผู้ที่ขาดแคลนและมีความจำเป็นกว่า ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น มีอาการทางกาย วาจา ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล ไม่ข่มขู่ ดูหมิ่น เสียดสี พุดจาด้วยความกร้าวโกรธเคียดแค้น

2.3.4.5 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ความหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างใน ธรรมนูญฯ เจริญพิทย์. 2536 : 15) แนวทางพัฒนาจริยธรรม ได้กล่าวถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในแต่ละชนิด แสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังนี้

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางกาย
 - 1.1 ช่วยหิ้วหรือถือของหนัก
 - 1.2 ช่วยจูงคนข้ามถนน
 - 1.3 สละที่นั่งบนรถประจำทาง
 - 1.4 ช่วยเหลือบุคคลที่ได้รับอุบัติเหตุ
 - 1.5 ช่วยทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน เช่น ช่วยทำงานในห้องสมุด
 - 1.6 ทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน วัด
2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางวาจา
 - 2.1 พุดจาปลอบโยนเมื่อผู้อื่นได้รับทุกข์
 - 2.2 บอกทางให้กับผู้อื่นที่ไม่รู้จักให้ไปถึงที่หมายได้
 - 2.3 พุดจาว่ากล่าวตักเตือนเพื่อนด้วยความจริงใจ
 - 2.4 ช่วยเหลือให้คำแนะนำ
 - 2.5 ช่วยเจรจาเป็นธุระได้ผลสำเร็จ
3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางสติปัญญา
 - 3.1 ช่วยแสดงความคิดเห็น
 - 3.2 ช่วยแก้ปัญหาคำถามความเดือดร้อน
 - 3.3 ช่วยหาแนวทางที่ถูกต้อง
 - 3.4 ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคคลอื่น
 - 3.5 รายงานข่าว เล่าประสบการณ์
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางใจ
 - 4.1 รู้สึกสงสารบุคคลที่มีความทุกข์
 - 4.2 ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมบุคคลที่ผิดพลาด
 - 4.3 เอาใจใส่และสังเกตความรู้สึกของบุคคล
 - 4.4 สนใจทุกข์ของบุคคลอื่น
 - 4.5 ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น

Lembo (1967:70-73) ได้ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นลักษณะของบุคคลที่จะแสดงความต้องการและความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสถาน การณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน ความต้องการดังกล่าวเกิดจากความบังเอิญและบุคคลนั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การแสดงออกถึงความมีน้ำใจมีความเมตตา การให้ความช่วยเหลือ และการเสียสละ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับความสุขหรือพ้นจากความลำบากไม่ว่าจะเป็นทางกาย วาจา ใจ เพื่อส่วนรวมและสังคมหลาย ๆ ด้าน

2.3.4.6 ความประหยัด

ความหมายของความประหยัด

มีผู้กล่าวถึงความประหยัดในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างในพิไลลักษณ์ ทองรอด. 2547 : 37) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของผู้ที่มีความประหยัดว่ามีลักษณะดังนี้

1. การประหยัดเวลา ได้แก่ การรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ให้เหมาะกับกาลเทศะ รู้คุณค่าของเวลา มียอมให้เวลาหมดไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่นำมาให้เป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ ในการหาความรู้ ในการสร้างความคิด ในการสร้างสมรรถภาพในการสร้างอำนาจในการสร้างทรัพย์

2. การประหยัดทรัพย์ ได้แก่ การรู้จักใช้ทรัพย์ให้ถูกต้องและเหมาะสม ได้แก่

- 2.1 พยายามจ่ายทรัพย์เท่าที่จำเป็น ให้สมควรแก่อัตภาพ
- 2.2 การรู้จักกำหนดรายจ่ายให้พอเหมาะพอควรแก่กำลังทรัพย์
- 2.3 การรู้จักเก็บรวบรวมรายได้อันสมควรเก็บไว้เป็นทุนสำรอง
- 2.4 ทำทรัพย์ที่มีอยู่ให้เจริญงอกงาม
- 2.5 คุ้มครองรักษาให้ปลอดภัย
- 2.6 บุรณะของเก่าอันควรบูรณะให้กับไปใช้ประโยชน์ได้ใหม่
- 2.7 ใช้และถนอมของใช้ และทรัพย์สินให้คงคุณค่าและประโยชน์นาน
- 2.8 รู้จักทำของใช้ อย่าคิดแต่จะซื้อหรือจ้างเขาทำร้ายไป
- 2.9 ไม่ใช่จ่ายอย่างฟุ้งเฟ้อให้หมดเปลืองโดยเปล่าประโยชน์
- 2.10 ไม่บำรุงบำเรอความสุขสนุกจนเกินไป
- 2.11 ขยันหาทรัพย์ใหม่มาเพิ่มเติม

ทวิรัสมิ ธนาคม (2531 : 28) ได้นิยามการประหยัดว่าเป็นการใช้ทรัพยากรทำสิ่งเล็กน้อยที่สุดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้ทุกสิ่งทุกอย่างให้คุ้มค่า

จากความหมายของความประหยัดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าความประหยัดคือพฤติกรรมด้านการประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุดเหมาะกับรายรับ

มีการออม ยับยั้งความต้องการของคนอันมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนเวลาของตนเองและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ได้แก่ ศึกษาเล่าเรียน ทำแบบฝึกหัด หาความรู้เพิ่มเติม ใช้เวลาในการนอน การทำงานอดิเรก ช่วยเหลืองานบ้าน ชุมชนและสังคม การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ของตนและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ได้แก่ ประหยัดไฟฟ้า น้ำประปาของส่วนรวม รักษาซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ให้ใช้งานได้อยู่เสมอ

แนวทางปฏิบัติที่แสดงถึงการมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและอดออมตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (พิไลลักษณ์ ทองรอด. 2547 : 38) ได้วางแนวทางการปฏิบัติที่แสดงถึงการมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและอดออมไว้ดังนี้

1. มีความเป็นอยู่เรียบง่าย
2. มีความพอดีในการบริโภคละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ
3. ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
4. คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่ายและใช้เท่าที่จำเป็น
5. ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยหรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป
6. จัดงานพิธีต่าง ๆ โดยใช้เท่าที่จำเป็น
7. เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์
8. รู้จักใช้ ดูแลรักษาและบูรณะทรัพย์ทั้งของตนเองและส่วนรวม
9. วางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบมีสัดส่วนและอดออมไว้บ้างตามสมควร

กล่าวโดยสรุปจากแนวทางการปฏิบัติทั้งหมดนี้ สรุปได้ว่าเป็นพฤติกรรมกรรมการประหยัดและอดออมในเรื่องการใช้เวลา การประหยัดและออมทรัพย์สินการประหยัดและอดออมเครื่องใช้ การประหยัดและออมทรัพยากรธรรมชาติ และการดำรงชีวิตเหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่

2.3.4.7 ความกตัญญูกตเวที

ความหมายของความกตัญญูกตเวที

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างในพิไลลักษณ์ ทองรอด. 2547 : 39) กล่าวว่า การปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีต้องเริ่มจากที่บ้าน คือ บิดามารดา จะต้องเป็นครูคนแรกในการอบรมสั่งสอนคุณธรรมข้อนี้แก่ลูกหลาน ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีอยู่เสมอ หรือการแสดงด้วยคำพูดไพเราะ เช่น กล่าวคำขอบคุณ หรือการแสดงการระต่อผู้ที่ทำประโยชน์ หรือความดีให้สิ่งเหล่านั้นจะเป็นบันไดขั้นต้นของการปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีและเมื่อเด็กไปโรงเรียนทางโรงเรียนก็จะสามารถที่จะแทรกคุณธรรมข้อนี้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมอีกทางหนึ่ง

พระสมชาย ฐานวุฑฺโฒ (2533 : 62) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกตัญญู หมายถึง การรู้จักบุญคุณ อะไรก็ตามที่เป็นบุญหรือมีคุณต่อตนแล้วก็ตามระลึกนึกถึงด้วยความซาบซึ้งไม่ลืมเลย

พระพุทธวรญาณ (อ้างในปัทมา ปรัชญาเศรษฐ. 2548 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู คือ ความรู้อุปการะที่คนอื่นทำแล้ว ความกตเวทิต์ คือการตอบแทนอุปการะนั้น

พิสิฐ เจริญสุข (2542 : 108) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู แปลว่า เห็นคุณค่าท่าน คือ เห็นด้วยปัญญา กตเวทิต์ แปลว่า ประกาศคุณท่าน หมายความว่าทำให้ผู้อื่นรู้ว่าท่านมีคุณแก่เราอย่างไรบ้าง มากน้อยเพียงไร การประกาศของคุณท่านนั้นไม่ใช่หมายความว่าเราจะยกย่อง สรรเสริญ ท่านด้วยคำพูดหรือด้วยการเขียนเป็นตัวหนังสือ แท้ที่จริงแล้วการประกาศคุณท่านนั้นจะต้องอยู่ที่การปฏิบัติตัวของเราเอง คือ ตัวเราเองจะต้องทำตัวของเราให้เป็นคนดีตามที่ท่าน มุ่งหมาย

สถาบันคุณภาพวิชาการ (ม.ป.ป. : 25) ให้ความหมายของความกตัญญู คือ ความรู้สึกในบุญคุณหรือประโยชน์ หรือความดีของผู้ที่มีต่อตน กตเวทิต์ คือการทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ตอบแทน โดยหวังจะให้ผู้รับมีความปลื้มใจ การตอบแทนไม่จำเป็นต้องตอบแทนด้วยการกระทำ หรือตอบแทนด้วยสิ่งของเสมอไป อาจตอบแทนด้วยวาจาหรือคำพูดก็ได้

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์ (2542 : 167) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกตัญญูกตเวทิต์ หมายถึง ความรู้และการยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม และพยายามกระทำตอบด้วยการทดแทนพระคุณ ช่วยเหลืออุปการะ ยกย่องบำรุงรักษาให้คงอยู่เพื่อความสงบสุขของสังคมและเพื่อความสมดุลทางธรรมชาติ

เสถียรพงษ์ วรรณปก (2534 : 123) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู คือ ความรู้หรือตระหนักในคุณค่าของความดีที่คนอื่น(หรือสิ่งอื่น)มีต่อตน เป็นความรู้สึกภายในจิตใจ กตเวทิต์ คือการประกาศให้คนอื่นรู้ว่าคนอื่นสิ่งอื่นมีบุญคุณต่อตนซึ่งแปลกันทั่วไปว่า “การตอบแทนบุญคุณ”

จากความหมายข้างต้นที่กล่าวมาเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทิต์ สรุปได้ว่า ความกตัญญูกตเวทิต์ หมายถึง ความรู้สึกสำนึกหรือการกระทำสิ่งที่เป็นความดีหรือประโยชน์เพื่อตอบแทนในบุญคุณ หรือประโยชน์หรือความดีของผู้อื่นและสิ่งอื่นที่มีต่อตน การตอบแทนไม่จำเป็นต้องตอบแทนด้วยการกระทำอาจตอบแทนด้วยวาจาหรือคำพูดก็ได้

สิ่งที่ควรแสดงความกตัญญูกตเวทิต์

พระสมชาย ฐานวุฑฺโฒ (อ้างในปัทมา ปรัชญาเศรษฐ. 2548 :10) ได้แบ่งสิ่งที่ควรกตัญญู เป็น 5 ประการ ดังนี้

1. กตัญญูต่อบุคคล คือ ใครก็ตามที่เคยมีพระคุณต่อเราไม่ว่าจะมากน้อยเพียงไรจะต้องกตัญญูรู้คุณค่าท่าน ติดตามระลึกถึงเสมอด้วยความซาบซึ้ง พยายามหาโอกาสตอบแทนคุณท่านให้ได้ โดยเฉพาะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์ บิณฑบาต ครุ อุปัชฌาย์อาจารย์ พระมหากษัตริย์หรือผู้ปกครองที่ทรงทศพิธราชธรรมจะต้องตามระลึกนึกถึงพระคุณของท่านให้จงหนัก

2. กตัญญูต่อสัตว์ คือ สัตว์ที่มีคุณต่อเรา เช่น ช้าง ม้า วัว ควายที่ใช้งานจะต้องใช้ด้วยความกรุณาปราณี ไม่เมียนตีมันจนเหลือเกิน อย่าใช้งานหนักจนเป็นการทรมานและเสี่ยงดูให้อาหารอย่าให้อดอยากให้ได้กินได้นอนได้พักผ่อนตามเวลา

3. กตัญญูต่อสิ่งของ คือของสิ่งใดก็ตามที่มีคุณต่อเรา เช่นหนังสือธรรมะ หนังสือเรียน สถานศึกษา วัด ต้นไม้ ป่าไม้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการหาเลี้ยงชีพ ฯลฯ จะต้องปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้ให้ดี ไม่ลบหลู่ดูแคลนไม่ทำลาย

4. ความกตัญญูทเวทิต่อบุญ คือ รู้ว่าคนเราเกิดมามีอายุยืนยาว ร่างกายแข็งแรง ผิวพรรณดี สติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสุขความเจริญ มีความก้าวหน้า มีทรัพย์สมบัติมาก ก็เนื่องมาจากผลของบุญ จะไปสวรรค์กระทั่งไปพระนิพพานได้ก็ด้วยบุญ กล่าวได้ว่าทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยบุญ ทั้งบุญเก่าที่ได้สะสมมาดีแล้วและบุญใหม่ที่เพียรสร้างขึ้นประกอบกัน จึงมีความรู้คุณของบุญคุณ ความอ่อนน้อมในตัวเอง ไม่ดูถูกบุญ ตามระลึกถึงบุญเก่าให้จิตใจชุ่มชื้นและไม่ประมาทในการสร้างบุญใหม่ให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

5. ความกตัญญูทเวทิต่อตนเอง คือ รู้ว่าร่างของเรานี้เป็นอุปกรณ์สำคัญที่เราจะได้แก้อาศัยใช้ในการทำความดี ใช้ในการสร้างบุญกุศลนานาประการเพื่อความสุขความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเองต่อไป จึงทะนุถนอมดูแลร่างกายรักษาสุขภาพให้ดี ไม่ทำลายด้วยการกินเหล้าเสพสิ่งเสพติดเที่ยวเตร่ดิ่กัน ๆ และไม่นำร่างกายนี้ไปประกอบความชั่ว เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เจ้าชู้ อันเป็นการทำลายตนเอง

วิริยาภรณ์ ชัยชลทรัพย์ (2535 : 11) แบ่งความกตัญญูเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ความกตัญญู คือ ความรู้สึกสำนึกในอุปการะคุณ หรือคุณความดีที่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมีต่อเรา อันแสดงออกมาจากความนึกคิดของแต่ละบุคคล

ส่วนที่ 2 กตเวทิตี คือ การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณต่อความดีที่ผู้อื่นทำขึ้นโดยการแสดงออกทางการกระทำและคำพูด

ไสว มาลาทอง (2542 : 79) กล่าวว่าบุรุษชาติที่ดี ย่อมมีความกตัญญูทเวทิต่อบิดามารดาของตน ศิษย์ที่ดีย่อมมีความกตัญญูทเวทิต่อคุณครู – อาจารย์ และทำการตอบแทนด้วยความเคารพ ประชาชนพลเมืองที่ดีย่อมมีความกตัญญูทเวทิต่อพระมหากษัตริย์ที่ปกครองประเทศชาติโดยธรรม เพื่อให้เกิดความสงบสุขต่อพสกนิกรทั่วไป พุทธบริษัททั้ง 4 ที่ดีย่อมจะต้องมีความกตัญญูทเวทิต่อพระพุทธเจ้าผู้ทรงพระมหากรุณาธิคุณในการสั่งสอนให้พุทธบริษัท รู้จักบาป-บุญ คุณโทษ-ประโยชน์ และสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ สิ่งที่ต้องทำและไม่ควรทำ ให้รู้จักรับผิชอบ-ชั่วดี สามารถทำตนให้พ้นจากความทุกข์ยากลำบากได้

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์ (2542 : 168 – 169) แบ่งสิ่งที่ควรกตัญญูทเวทิต่อเป็น 6 ประการ ดังนี้

1. กตัญญูต่อบุคคล ได้แก่ พระพุทธเจ้า บิดามารดา ครูอาจารย์ และบุคคลอื่น ๆ ที่มีพระคุณต่อเรา ไม่ว่าจะมากหรือน้อยต้องติดตามระลึกถึงพระคุณด้วยความซาบซึ้งและหาโอกาสตอบแทนพระคุณ

2. กตัญญูต่อสัตว์ สัตว์ที่มีพระคุณต่อเรา เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย ใช้เป็นสัตว์พาหนะใช้แรงงาน ต้องกระทำต่อสัตว์ด้วยความเมตตาปราณี ไม่ทรมานปล่อยให้หิวอดอาหารอดน้ำ เลี้ยงดูอย่างดี ให้พักผ่อน ไม่ใช้งานตรากตรำจนเกินไป ไม่ควรฆ่าสัตว์ที่เคยมีพระคุณต่อเรา

3. กตัญญูต่อสิ่งของ เช่น รถยนต์ หนังสือแบบเรียน บ้าน วัด ต้นไม้ ฯลฯ ต้องปฏิบัติต่อสิ่งของเหล่านั้นด้วยความเคารพ ไม่ดูถูกดูแคลน ไม่ทำลาย ถนอมใช้ด้วยความประหยัด

4. กตัญญูต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สถาบันทั้งสามมีความสำคัญต่อความอยู่รอดของคนในชาติ ความเป็นเอกราช ปกครองให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข มีแผ่นดินถิ่นอาศัย เพราะอำนาจบารมีของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังนั้นควรแสดงความเคารพ รู้คุณชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตอบแทนพระคุณด้วยการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี รู้จักเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ฯลฯ

5. กตัญญูต่อตนเอง รู้จักคุณค่าของร่างกาย ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมและบรรลุนิพพานขั้นสูง ใช้ประโยชน์ร่างกายนี้สะสมความดี ละทิ้งความชั่ว คนที่เกิดมาเป็นมนุษย์มีวาสนาเป็นผู้มีโชคเพราะไม่มีสัตว์ประเภทใดที่สามารถปฏิบัติธรรมประพฤติกุศลจนจรรยได้ดีเท่ากับมนุษย์

6. กตัญญูต่อธรรมชาติ อันได้แก่ รู้คุณค่าของปรมัตถธรรม สภาวะธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า การตอบแทนพระคุณของสภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ให้น้ำสะอาด อากาศบริสุทธิ์ ไม่ควรทิ้งของเสียขยะลงสู่แหล่งน้ำ อนุรักษ์ป่าธรรมชาติ และทดแทนพระคุณของพระพุทธเจ้า โดยการประพฤติธรรมตลอดชีวิต เป็นต้น

บุคคลและสิ่ง ที่ควรแสดงความกตัญญูกตเวทิตะ (มงคลข้อที่ 25 ความกตัญญู, 2546 : ออนไลน์) ได้แก่

1. พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามีพระคุณยิ่งใหญ่ต่อชาวพุทธ ชาวพุทธจะต้องทำความเข้าใจในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้รู้คุณค่าของพระศาสนา ประพฤติปฏิบัติตามแนวพระพุทธธรรม ไม่ทำลายลบล้างและลบหลู่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยเฉพาะชาวพุทธ ควรทำหน้าที่ชาวพุทธให้ครบ 5 ข้อได้แก่

- 1.1 เรียนพระธรรม พระวินัย
- 1.2 ปฏิบัติดีตามพระธรรมวินัย
- 1.3 สืบสอนพระธรรมวินัยให้ผู้อื่น
- 1.4 อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา
- 1.5 ป้องกันภัยของพระพุทธศาสนา

สำลี รัตสุทธิ (2546 : 115 – 118) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรแสดงความกตัญญู คือ

1. กัตถุญญบุคคล คำว่า “บุคคล” หมายถึง คนทุกระดับนับตั้งแต่สามัญชนจนถึงอริยชนคนชั้นสูงระดับยอดมนุษย์คือผู้นำของศาสนาต่าง ๆ ซึ่งบุคคลสามารถแยกออกไปได้ดังนี้

1.1 พระพุทธเจ้าและพระศาสดาของทุกศาสนา พระพุทธเจ้าและพระศาสดาของทุกศาสนาถือว่าเป็นบุพการีของคนทั้งโลกที่คนทั่วไปควรแสดงความกตัญญูต่อพระองค์ หากเราท่านได้ศึกษาประวัติ การดำเนินชีวิต กิจกรรม จริยวัตรของพระองค์แล้วเราควรจะแสดงความกตัญญูอย่างไม่ตะจิตตะขวงใจ เพราะพระพุทธองค์และพระศาสดาของทุกพระองค์ได้ทรงทุ่มเท เสียสละพระกำลัง สติปัญญาด้วยพระวิริยะอุตสาหะเพื่อความสงบสุขแห่งมวลมนุษยชาติอย่างแท้จริง ควรแท้ที่เราท่านจะแสดงความกตัญญูต่อท่านดังกล่าว

1.2 พระอริยสงฆ์อริยสาวก นักบวชทุกศาสนาปฏิบัติปฏิบัติชอบถือได้ว่าเป็นสุปฏิปันโน มีอยู่เป็นจำนวนมากที่ทุ่มเทอุทิศเวลา ชีวิต สติปัญญา ความรู้ความสามารถความสุขส่วนตัวเพื่อคนอื่น เช่น พระอริยสงฆ์มากมายที่เป็นสุปฏิปันโนในสังคมไทย และนักบวชของศาสนาอื่นก็เช่นกันพวกเราปุถุชนคนธรรมดาควรให้ความเคารพแสดงความกตัญญูต่อบุคคลดังกล่าวอย่างจริงใจ

1.3 พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงเป็นผู้เสียสละทุ่มเทพระวรกายเพื่อความสุขร่วมเย็นของอาณาประชาราษฎร์ หากเราท่านได้ศึกษาถึงพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์จะเห็นได้ว่าแต่ละพระองค์ทรงห่วงใย เอ็นดู เมตตาต่อพสกนิกรของแผ่นดินอย่างยิ่ง แม้หนทางจะทูลกันดารข่งยากเพียงใด พระองค์ก็ไม่ทรงหวาดหวั่นเสด็จไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจแก่ประชาชนอย่างทั่งถึง สมควรที่พสกนิกรจะให้ความกตัญญูต่อพระองค์ด้วยการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

1.4 พ่อแม่ พ่อแม่ได้ชื่อว่าเป็นบุพการีของลูก เพราะพ่อแม่เป็นผู้ให้ ผู้เสียสละทำงานทุกอย่างเพื่อลูกมาก่อน ลูก ๆ ทุกคนควรแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ด้วยการปฏิบัติตนเป็นคนดี ทำตามคำสั่งของพ่อแม่ ไม่เป็นลูกเนรคุณอกตัญญูหรือลูกทรพีคอยล้างผลาญพ่อแม่ คนเป็นพ่อแม่ท่านไม่หวังอะไรจากลูกมากมาย นอกจากการให้ลูกเป็นคนดี อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขก็เพียงพอแล้ว ไม่มีพ่อแม่คนใดอย่างเห็นลูกเป็นคนชั่ว

1.5 ครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ก็ถือว่าเป็นผู้ให้เช่นกัน ท่านให้วิชาความรู้ให้ แนวทางการดำเนินชีวิต ให้คำแนะนำที่ถูกต้องดีงามแก่ลูกศิษย์ ครูอาจารย์จึงได้ชื่อว่าเป็นปูชนียบุคคล พวกเราท่านทั้งหลายจึงควรแสดงความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ด้วยการปฏิบัติตาม คำสอนของท่าน นำชื่อเสียงมาให้ท่าน

1.6 กัลยาณมิตร ทุกคนเกิดมาย่อมมีมิตรมีเพื่อนสหายคอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษา และเป็นที่พักพิงยามมีปัญหา คนเราหากมีมิตรดีสหายดีย่อมนำพาเราไปทางที่ถูกต้องที่ดีงามตามลักษณะของกัลยาณมิตรดังนี้

- มิตรมีอุปการะ คือมิตรที่ช่วยปกป้องเพื่อนไม่ให้เพื่อนตกไปในที่ประมาทเมื่อมีภัยก็เป็นที่พักพิงได้ เมื่อมีธุระคราวจำเป็นก็ช่วยจ่ายทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

- มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข คือมิตรที่พูดความจริงแก่เพื่อนแม้จะเป็นความลับก็เปิดเผยให้เพื่อนทราบ แต่ช่วยปกปิดความลับของเพื่อนไม่ให้แพร่งพราย ไม่ละทิ้งเมื่อเจอปัญหา แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้หรือเรียกว่ามิตรร่วมเป็นร่วมตายก็ได้

- มิตรแนะนำประโยชน์ คือมิตรที่ห้ามไม่ให้ทำความชั่วแนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยได้ฟัง บอกสวรรค์ให้

- มิตรมีความรักใคร่ คือ มิตรที่เรามีสุขก็สุขด้วยเมื่อทุกข์ก็ทุกข์ด้วยช่วยโต้เถียงคนที่พูดผิดเตือนรับรองคนที่พูดสรรเสริญ

2. กตัญญูต่อสัตว์ สัตว์ทุกชนิดหากเราได้รตรองให้ดูจะเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อเราทั้งนั้นไม่ทางตรงก็ทางอ้อม นอกจากสัตว์จะเป็นอาหารแก่มนุษย์(สำหรับผู้กินเนื้อสัตว์เป็นอาหาร) แล้วยังนำไปใช้งานได้อีกด้วยเช่น ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น และสัตว์หลายจำพวกยังช่วยอนุรักษ์รักษาสภาพแวดล้อมให้ดีด้วย เช่นแมลงผึ้งช่วยผสมเกสร หนูช่วยกำจัดหนูเป็นต้น เราควรกตัญญูต่อสัตว์ด้วยการไม่ฆ่าไม่ทำลายเพื่อความสนุกสนาน เพื่อการกีฬาหรือไม่ฆ่าไม่กินเลยยิ่งดี เพราะมีหลายคนที่ปฏิบัติธรรมด้วยการไม่ทำลายไม่สร้างความเสียหายต่อสถานที่นั้น ๆ

3. กตัญญูต่อสิ่งของ สิ่งของหรือสถานที่ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากเราควรแสดงความกตัญญูกตเวที เช่น โรงเรียน วัด ศาลาการเปรียญ โบสถ์วิหาร ห้องสมุด ป่าไม้ ลำธาร ภูเขา เป็นต้น สิ่งของดังกล่าวมีประโยชน์ต่อมวลมนุษยชนอย่างมหาศาล เราควรมีความกตัญญูกตเวทีต่อสิ่งนี้ด้วยการไม่ทำลายไม่สร้างความเสียหายต่อสถานที่นั้น ๆ

4. กตัญญูต่อบุญ บุญกุศลถือเป็นอานิสงส์ที่ส่งให้เรามาพบแต่ความสุขมีร่างกายครบส่วนสมประกอบเป็นเพราะเราได้สะสมบุญมานั่นเอง เราควรมีความกตัญญูต่อบุญที่ทำไว้และควรสะสมบุญให้มากขึ้น อย่าประมาทว่าบุญนั้นทำนิดหนอยเล็กน้อยไม่เกิดประโยชน์อะไร อันที่จริงแล้วบุญจะค่อย ๆ สะสมจากน้อยไปหาใหญ่ การทำบุญจะต้องใจเย็นสะสมบุญไปที่ละน้อยก็จะมีความสุขไปเอง ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สุขโข ปุณฺณสสฺสจฺจโย” การสะสมบุญซึ่งบุญนำสุขมาให้

5. กตัญญูต่อตนเอง กตัญญูต่อตนเองคือให้รู้จักว่าเรานั้นได้อาศัยร่างกายตนเองทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเดิน ยืน นั่ง นอน ค้ม กิน ขับถ่าย ร้องไห้ หัวเราะ เราต้องอาศัยร่างกายของเราทั้งนั้น ดังนั้นเราควรกตัญญูต่อตนเองไม่ทำลายทำร้ายนำพิษภัยมาสู่ตนเอง คนเราทุกวันนี้นับวันแต่จะทำลายตนเองลงไปทุกขณะ เช่นการดื่มสุรายาเมา เสพสิ่งเสพติดต่าง ๆ รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ บ้าง เหล่านี้คือการทำลายตัวเองลงไปทีละน้อย ๆ ที่เรียกว่าตายผ่อนส่ง เพื่อเป็นการกตัญญูต่อตนเองจึงควรระมัดระวังในเรื่องการค้มกิน ไข้ร่างกายอย่างระมัดระวังในการค้มกินไม่หักโหมออกแรงหนักเกินไปเพราะไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นการทรมาณตนเองไป

จากความหมายและประเภทของสิ่งที่ควรกตัญญูกตเวทีสรุปได้ว่าความกตัญญูกตเวทีหมายถึง ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณและการแสดงพฤติกรรมการตอบแทนพระคุณต่อบุคคลหรือ

สถาบันที่ทำประโยชน์หรือความดีต่อตนโดยการตอบแทนนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของอาจเป็นการกระทำหรือคำพูดก็ได้แต่จะต้องอยู่บนหลักพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม

จากเอกสารที่ผู้วิจัยนำมาเกี่ยวกับประเภทของจริยธรรม และจริยธรรมที่ควรส่งเสริม ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นจริยธรรมตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญู ซึ่งเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ในสังคมและส่งผลไปยังประเทศชาติให้กับประเทศชาติมีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง

2.3.5 ประโยชน์ของจริยธรรม

จริยธรรมมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์หลายประการ (อมร กรรณนุช.ม.ป.ป. : 8)

1. ประโยชน์ต่อผู้ประพฤติปฏิบัติ คือ ผู้ใดประพฤติ ปฏิบัติชอบตามหลักจริยธรรมนั้นย่อมมีความสุข ความเจริญ เป็นความสุขแบบปัจเจกบุคคล
2. ประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชน คือกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน ถ้ามีผู้ประพฤติปฏิบัติดีดีงามมากด้วยกัน สังคมและชุมชนนั้น ๆ ก็จะมีแต่ความสุข ความเจริญก้าวหน้า
3. ประโยชน์ต่อประเทศชาติ คือ ประเทศชาติใดที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจริยธรรมย่อมอำนวยคุณประโยชน์ให้เกิดความสุข ความเจริญขึ้นในประเทศชาตินั้น กลายเป็นแผ่นดินธรรมในทางการปกครอง แผ่นดินทองในทางเศรษฐกิจ ประชาชนก็เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ มีความเจริญอกงามไปบุลย์ตลอดไป
4. ประโยชน์ต่อโลก คือ ทำให้เกิดความสงบและสันติสุขขึ้นในโลก ปราศจากสงครามระหว่างลัทธิการเมืองที่แตกต่างกัน โลกจะร่มเย็น ดับเข็ญ ได้ด้วยจริยธรรม
5. จริยธรรมให้อาหารทางใจ การปฏิบัติตามจริยธรรม ทำให้เกิดความอิ่มเอมใจ ขใจ จิตใจเป็นอิสระปราศจากความเร่าร้อน จิตใจสว่างและปลอดโปร่ง ซึ่งนับเป็นประโยชน์อันสูงสุดของจริยธรรม

จากแนวคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า จริยธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติโดยอาศัยหลักธรรมเพื่อสร้างสันติสุขให้กับตนเอง สังคม และโลกมนุษย์ ซึ่งมีองค์ประกอบของจริยธรรม 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ องค์ประกอบด้านความรู้สึก องค์ประกอบด้านพฤติกรรมแสดงออก และจริยธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ จริยธรรมที่ส่งเสริมความเจริญให้แก่ปัจเจกชน จริยธรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ และจริยธรรมที่ส่งเสริมความเจริญมั่นคงให้แก่ชาติบ้านเมือง

2.3.6 เหตุผลเชิงจริยธรรม

2.3.6.1 ความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (อ้างในสุปราณี ธรรมพิทักษ์ 2542 : 46) ได้อธิบายความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำและท้ายสุดระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้

ฉัฐพล ไคขุนทด (2544 : 5) กล่าวว่า การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเหตุผลที่กล่าวถึงนี้ จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลเหตุผลของการกระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมจัดเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงและส่งผลต่อพฤติกรรมที่สังคมพึงประสงค์มากกว่าเหตุผลของการกระทำที่ตรงข้าม

เรณู ภูมิประดิษฐ์ (2543 : 9) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง ข้อเสนอแนะที่ใช้ในการตัดสินใจของบุคคลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

สิวลี ศิริโล (2542 : 91) ได้ให้ความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรมว่า หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีมูลเหตุหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น

สุปราณี ธรรมพิทักษ์ (2542 : 7) ได้ให้ความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรมหมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ

อิสรา รัตศิริ (2540 : 10) ได้ให้ความหมายเหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ตัดสินใจในการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและถือเป็นตัวบ่งชี้แนวโน้ม หรือสาเหตุของพฤติกรรมที่จะนำไปสู่พฤติกรรม การเป็นคนดีคนเก่งได้

Bull (1969 : 6) ได้ให้ความเห็นว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมาจากความคิดรวบยอดทางจริยธรรม เป็นการตัดสินใจว่าอะไรถูก อะไรผิด เมื่อสิ่งนี้มีความสมบูรณ์พร้อมตามเวลาและประสบการณ์แล้ว ก็จะส่งผลถึงการแสดงพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมออกมา

Kohlberg (1974 : 64 – 65) ได้อธิบายถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมว่าเป็นเครื่องแสดงการตัดสินใจถึงความถูกต้องเหมาะสมของพฤติกรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดนั้นจะมีลักษณะเป็นสากล กว้างขวาง ไม่ขัดแย้ง และมีรากฐานจากความมีหลักการและเป็นอุดมคติ

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด นับว่าเป็นกระบวนการหลักในการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษาที่กระทรวงศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติร่วมกันดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ถือว่าผู้เรียนเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาที่ทุกฝ่ายเกี่ยวข้องทั้งบิดา มารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องร่วมกันจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการที่สมบูรณ์และสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์สติปัญญาและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขรวมทั้งมีความรู้ความสามารถเจตคติและค่านิยมที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจะเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี คือ เป็นคนดี คนเก่งและคนมีความสุข ในความหมายต่อไปนี้ (คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : 11- 12)

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละรักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิตโดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้านหรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น มีภาวะผู้รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้เป็นคนที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและทำประโยชน์ให้เกิดแก่คน สังคมและประเทศชาติ

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดี ทั้งทางกายและใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์มีความรักต่อสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทางของอบายมุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองดีตามคุณลักษณะข้างต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงต้องเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมที่เรียกว่า การบูรณาการ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีหลักการสำคัญ คือ เป็นกระบวนการทางปัญญาเพื่อพัฒนาผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนอย่างมีความสุข เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจ ทันสมัยตามสภาพจริง เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริงนำไปใช้ประโยชน์ได้และเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครูและผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียน (กรมวิชาการ, 2544 : 155)

จากความหมายข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น

2.3.6.2 ความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรม

ในชีวิตประจำวันคนจะต้องเผชิญปัญหาให้ขบคิด ตัดสินใจตลอดเวลา ปัญหาบางอย่างตัดสินใจง่ายไม่ต้องใช้เวลานานมากนัก แต่บางปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อนต้องใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ บุคคลที่พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผล จะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง และสังคม นักเรียนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ในภาวะที่สังคมกำลังเปลี่ยนแปลง ย่อมต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ มากมายและต้องตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต การตัดสินใจต่าง ๆ มักขึ้นกับประสบการณ์ ความเชื่อ ความรู้สึกและความสำคัญ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ตนเองมี จึงมีปัญหาว่าการตัดสินใจเช่นใดที่ถูกต้องและมีเหตุผล

Kohlberg (1976 : 394 – 395) ได้วิจัยและสร้างเป็นทฤษฎีพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยพบว่าบุคคลตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่จะมีความสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับขั้น จากขั้นที่ 1 ถึง ขั้นที่ 6 โดยไม่ข้ามขั้น แต่คนส่วนใหญ่อาจมีพัฒนาการทางด้านนี้หยุดชะงักอยู่ในขั้นกลาง ๆ ทั้งนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูง จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้ผ่านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ต่ำกว่ามาแล้ว รวมทั้งการได้รับประสบการณ์จากสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของการใช้เหตุผล ดังนั้น ครูจึงควรนำการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปพัฒนานักเรียนฝึกให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเหตุการณ์ทางจริยธรรมก็จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

กฤษดา สารพันธ์ (2546 : 23) พบว่า คนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง จะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันแสดงถึงความมีจริยธรรมสูงมากกว่าผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอย่างเชื่อมั่นได้และจิตลักษณะอื่นร่วมกับเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำนายพฤติกรรมได้แม่นยำ ดังนั้น การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงเป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (อ้างใน โชคดี จันทวงศ์. 2544 : 6) ได้อธิบายความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลว่า การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะช่วยให้เขาเข้าใจลักษณะเชิงจริยธรรมด้านอื่น ๆ ของบุคคลนั้นด้วย นอกจากนี้เหตุผลเชิงจริยธรรม อาจจะช่วยทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ Kohlberg ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับจริยธรรมกับทัศนคติเชิงจริยธรรมของเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ ปรากฏว่านักเรียนที่ได้คะแนนจริยธรรมสูงขึ้นไปเป็นผู้ที่ครูรายงานว่าเป็นผู้ตระหนักในเชิงจริยธรรมมากด้วย ส่วนในอีกวิจัยหนึ่งพบว่า คนที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมเร็วกว่าผู้อื่นเป็นผู้ที่ครูรายงานว่ามีความคิดแบบยูติธรรมสูงด้วย

เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ หรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจ จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลรู้จักใช้เหตุผล จะสามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นเหตุผลขั้นใดตามทฤษฎีของ Kohlberg (1970 : 45 – 63) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับใหญ่ ๆ คือ ระดับต่ำ มีลักษณะยึดความต้องการของตนเองเป็นศูนย์กลาง ระดับกลางมีลักษณะยึดความต้องการของกลุ่มคนเป็นหลัก ระดับสูงมีลักษณะยึดความต้องการและประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก แต่ละระดับจะแบ่งแยกย่อยเป็น

ระดับละ 2 ชั้น รวมเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น ฉะนั้นการที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูงย่อมเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่นและสังคม Kohlberg (1970 : 58 – 63) เชื่อว่า การสอนจริยธรรมแก่เด็กจะบรรลุเป้าหมายให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมอย่างแท้จริงนั้น ทำได้เพียงสอนให้มีหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคล เป็นเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับการประพฤติ เป็นเหตุผลสำหรับตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติ ความสามารถในการใช้หลักจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไปได้

ดังนั้น การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ และควรได้รับการส่งเสริมเพื่อช่วยในการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล

2.3.6.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

Kohlberg พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับพัฒนาการทางปัญญาตามทฤษฎีของ Piaget เพราะการที่เด็กจะตัดสินใจจริยธรรม ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี สิ่งใดควรไม่ควรนั้นต้องอาศัยเหตุผลทางตรรกวิทยาและความคิดเชิงนามธรรม ฉะนั้นคนที่มีพัฒนาการทางปัญญาในขั้นก่อนการคิดแบบมีเหตุผล (Preoperational Stage) ก็จะมีพัฒนาการด้านจริยธรรมในระดับต้น ๆ ส่วนผู้ที่มีพัฒนาการทางปัญญาถึงขั้นคิดแบบเหตุผลเชิงนามธรรม (Formal Operational Stage) ก็มีโอกาสจะพัฒนาการด้านจริยธรรมในระดับสูงสุดได้ ซึ่ง Kohlberg พบว่า พัฒนาการด้านจริยธรรมของเด็ก ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้หวัน ตุรกี และเม็กซิโก ที่มีอายุตั้งแต่ 10 – 16 ปีนั้นเด็กจะมีพัฒนาการทางด้านจริยธรรมจากขั้นที่ 1 – 3 จนถึงขั้นที่ 6 ตามลำดับเหมือนกันทั้งสิ้น (ประสาธ อิศระปริดา. 2538.)

Kohlberg ได้สรุปผลการศึกษาของเขาว่า จริยธรรมมีอยู่ 3 ระดับใหญ่ๆ แต่ละระดับจะแยกย่อยไปอีกระดับละ 2 ชั้น รวมทั้งหมด 6 ชั้น โดยเริ่มจากระดับขั้นต่ำสุดไปสูงสุด ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-conventional Level) ในระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู หรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้

พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงออกแล้วได้รางวัล

พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงออกแล้วได้รับโทษ

Kohlberg ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 ชั้นหลบหนีการถูกลงโทษ (Punishment and Obedience Orientation)

บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้ จะตัดสินใจการกระทำว่า ดี-เลว ถูก-ไม่ถูก โดยพิจารณาที่ผลการกระทำว่าจะส่งผลต่อตนเองอย่างไร หลบหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวได้รับความเจ็บปวดขอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน Kohlberg กล่าวว่าในขั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่าพฤติกรรม “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่าถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ

“ผิด” และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีกพฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชมเด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ถูก” และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล ชั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดหลักการแสวงหารางวัล (Instrumental Relativist Orientation)

บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้เป็นผู้ที่ถือว่าการกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่สนองความต้องการของตนและทำให้ตนเกิดความพอใจการสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การกระทำแบบดีมา – ดีตอบ ร้ายมา – ร้ายตอบ ในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัล ไม่ได้คิดถึงคุณธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ผู้ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 7-10 ปี

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level)

พัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นนี้เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดา มารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ กระทำตามกฎหมายบ้านเมืองหรือกฎเกณฑ์บ้านเมืองหรือกฎเกณฑ์ของศาสนารูจักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเราถือว่าทุกคนมีหน้าที่ที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม เด็กในระดับนี้มักจะแสดง พฤติกรรมตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดา มารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก หรือไม่กระทำเนื่องจากเกรงที่จะไม่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองพฤติกรรมจะแสดงตามหน้าที่ ตามมาตรฐานจริยธรรมของสังคมโดยรวม สามารถแบ่งพัฒนาการได้ 2 ขั้นคือ

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ

(Interpersonal Concordance of “good boy, nice girl” Orientation)

พฤติกรรมที่ดีตามทัศนะของผู้ใช้หลักการตัดสินใจในขั้นนี้คือ การทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับบุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเองลักษณะเด่นก็คือการคล้อยตามและพยายามทำให้ผู้อื่นรักหรือมองเห็นว่าน่ารัก พฤติกรรมในขั้นนี้จะแสดงออกถึงพฤติกรรมตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดา มารดา หรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับหรือไม่ประพฤติผิดเพราะเกรงผู้อื่นไม่ยอมรับ ผู้ใช้หลักขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 10 – 13 ปี

ขั้นที่ 4 ขั้นยึดหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (Law and order Orientation)

บุคคลจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการทำตามหน้าที่ของตน แสดงการยอมรับเคารพในอำนาจ และมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม Kohlberg กล่าวว่าในระดับขั้นนี้ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและข้อบังคับคนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้อง คือ คนที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย หรือระเบียบจารีต

ประเพณีของสังคม ทุกคนควรเคารพ กฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคมผู้มีหลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็กช่วงอายุ 13 – 16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับมีจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-conventional Level)

พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ผู้ทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลัก ของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม การตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิจารณญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก Kohlberg แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ขั้นยึดหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation)

เป็นการปฏิบัติตามพันธะหรือสัญญาที่มีต่อสังคม ตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมได้ใช้ความคิดและเหตุผลเพื่อเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนถูกต้องและสิ่งไหนผิด ในขั้นนี้การ “ถูก” หรือ “ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไข โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมขณะนั้นแล้วตัดสินใจโดยยึดความถูกต้องที่ตนเองวินิจฉัยอีกทีหนึ่ง โดยยึดหลักความสำคัญของส่วนรวมเข้าใจในสิทธิของตนและผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ มีความภาคภูมิใจเมื่อทำดี และละอายใจตนเองเมื่อทำชั่ว ผู้มีการตัดสินใจโดยใช้หลักการนี้มักเป็นผู้มีอายุมากกว่า 16 ปีขึ้นไป

ขั้นที่ 6 ขั้นยึดหลักการอุดมคติสากล (Universal Ethical Principle Orientation)

เป็นขั้นสูงสุดแสดงถึงความเป็นสากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตนและการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในบั้นปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากลเป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนและเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้สิ่งที่ “ถูก” “ผิด” เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

Kohlberg เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปแต่ละขั้นจนถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นมิได้เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้นได้ด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นที่สูงต่อไปมีมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก็จะถูกใช้น้อยลงและถูกละทิ้งไปในที่สุด นอกจากนี้มนุษย์ทุกคนไม่จำเป็นจะต้องมีพัฒนาการทางจริยธรรมไปถึงขั้นสุดท้ายคือขั้นที่หก แต่อาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งที่ต่ำ

กว่าก็ได้ ทั้งนี้ Kohlberg อธิบายว่า การพัฒนาทางจริยธรรมนี้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา จากลำดับต้น ๆ ไปสู่การพัฒนาที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มจากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงตามลำดับ เด็กแต่ละคนจะพัฒนาผ่านขั้นต่าง ๆ เหล่านี้แตกต่างกัน

จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าแม้แต่ละทฤษฎีจะอธิบายแหล่งกำเนิดและพัฒนาการทางจริยธรรมความเชื่อ หรือพื้นฐานที่แตกต่างกันในรายละเอียด แต่ก็ยังมีลักษณะที่ไม่ขัดแย้งกัน เพียงแต่มุ่งอธิบายลักษณะจริยธรรมไปในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของ Kohlberg มาเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย

2.4 การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จำรัส มูลสาร (2542 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ในจังหวัดยโสธร พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แต่นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับแบบปล่อยปละละเลยกับแบบเข้มงวดกวดขันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูต่างกันจะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความเสียสละ ความกตัญญูกตเวที แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ควดา เกรือทิวา (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาและเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาโดยจำแนกตามเพศ หลักสูตรและภูมิภาค พบว่านักศึกษาระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 เป็นระดับตามกฎเกณฑ์และระดับเหนือกฎเกณฑ์ และผลการเปรียบเทียบระหว่างเพศและระหว่างหลักสูตรไม่มีความแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ณัฐวันท์ สัมพันธ์รักษ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างเพศหญิงและเพศชาย การศึกษาระณีเปรียบเทียบ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายกับลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่มีความแตกต่างกัน

เทิดทูน สุจารี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองพอก สำนักงานการ

ประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด 8 ด้าน คือ ด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเสียสละ ด้านความอดทน ด้านการไม่ทำบาป และด้านความสามัคคี นักเรียนหญิงมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย แต่ด้านความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน

ธนินทร จำนงค์ผล (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดเกษีย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาน้อย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้กรณีตัวอย่าง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กรณีตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เนาวรัตน์ เฉลิมศรี (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความอดทนอดกลั้น ความไม่ประมาท ความเมตตากรุณาและการใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาโดยใช้ทฤษฎีของ Kohlberg พบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ด้านความอดทนอดกลั้น ด้านความเมตตากรุณา และด้านการใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิงอยู่ในระดับขั้นที่ 5 คือการทำตามข้อตกลงของสังคมและคำมั่นสัญญา ส่วนด้านความไม่ประมาท การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 คือการทำตามหน้าที่ทางสังคม อย่างไรก็ตามลักษณะการใช้เหตุผลในระดับที่ไม่พึงประสงค์คือ ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ยังคงปรากฏเป็นบางส่วน

พิณทิพย์ วงเกล็ดแก้ว (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความอดทน จำแนกตาม เพศ ชั้นปี สาขาวิชา และการอบรมเลี้ยงดู พบว่านิสิตมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในขั้นที่ 5 ทุกด้าน นิสิตชายและนิสิตหญิงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นิสิตที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบ และด้านความอดทนแตกต่างกัน นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละด้านและโดยรวมไม่แตกต่างกัน นิสิตที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมต่างกัน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมรายด้าน ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ริชาร์ดและคณะ (1984: 24 – 28) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมก่อนนอนในห้องเรียน พบว่า นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ คือขั้นที่ 1 และที่ 2 มีพฤติกรรมก่อนนอนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 และยังพบว่าระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามอายุ และสถานภาพทางสังคม เพศ มีผลต่อพฤติกรรมก่อนนอนในห้องเรียน และเพศชายมีมากกว่าเพศหญิง

ศิริวรรณ ฉันทะสานนท์ (2541 : 48) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัญญัสัมชัญคอนเวนต์ สี่ลม กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อดีกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

Warsaw (1978 : 1450 – A) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กเกรด 4 และเกรด 6 ในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิง จำนวน 96 คน ในโรงเรียนที่สภาพแวดล้อมต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิง จำนวน 96 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ผลการวิจัยพบว่า เพศ และระดับชั้น ไม่มีอิทธิพลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่องค์ประกอบที่น่าสนใจคือ กลุ่มเพื่อนและอิทธิพลของโรงเรียนอาจส่งเสริมให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นได้

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่า จริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมากสำหรับมนุษย์ เพราะจริยธรรมจะช่วยให้พัฒนาคนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ แนวทางที่จะพัฒนาทางจริยธรรมนั้นต้องร่วมมือกันหลายฝ่าย และประสานสัมพันธ์กันดีทั้งระบบและกลไกอื่น ๆ ในชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้น การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมก็จะเป็นแนวทางในการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคล

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 วิทยาลัย ปีการศึกษา 2549 จำนวน 5,821 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 ซึ่งได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (อ้างในบุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 40) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สํารวจสถานศึกษาที่เปิดสอนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก จำนวน 6 วิทยาลัย

2. สํารวจนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร มีจำนวน 5,821 คน สรุปได้ดังตารางที่ 3.1

3. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ตามตาราง Krejcie and Morgan ได้จำนวน 361 คน
4. กำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัย และประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม โดยการเทียบสัดส่วน
5. สุ่มนักเรียนในแต่ละแผนกวิชาของแต่ละวิทยาลัย โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก สรุปได้ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากร นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)
 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานศึกษาและแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรม

สถานศึกษา	แผนกวิชาช่าง	จำนวนนักเรียน (คน)			
		ปวช.1	ปวช.2	ปวช.3	รวม
วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	395	168	151	714
วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร	เครื่องกล	277	174	163	524
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	200	108	57	275
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	263	108	91	372
	โลหะการ	30	27	29	86
	เขียนแบบเครื่องกล	27	25	30	82
วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง	การก่อสร้าง	119	105	74	498
	เครื่องกล	174	77	63	321
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	132	72	69	389
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	299	127	87	748
	โลหะการ	97	47	19	179
	แว่นตาและเลนส์	30	9	9	45
วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี	การก่อสร้าง	73	78	41	192
	การพิมพ์	90	74	40	204
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	220	112	95	427
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	33	11	14	58
วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม	การก่อสร้าง	41	35	30	104
	เครื่องกล	114	74	54	242
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	51	47	39	137
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	123	41	51	215
	โลหะการ	36	17	13	57
วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร	การพิมพ์	25	7	7	48
	เครื่องกล	49	10	10	69
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	27	12	11	55
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	55	17	12	117
รวม		2,980	1,582	1,259	5,821

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)

ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานศึกษาและแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรม

สถานศึกษา	แผนกวิชาช่าง	จำนวนนักเรียน (คน)			
		ปวช.1	ปวช.2	ปวช.3	รวม
วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	25	10	9	44
วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร	เครื่องกล	17	10	10	37
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	13	6	4	23
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	17	5	5	27
	โลหะการ	2	1	1	4
	เขียนแบบเครื่องกล	2	1	2	5
วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง	การก่อสร้าง	8	6	4	18
	เครื่องกล	11	5	4	20
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	8	5	4	17
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	19	8	5	32
	โลหะการ	6	3	1	10
	แว่นตาและเลนส์	2	1	1	4
วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี	การก่อสร้าง	5	5	3	13
	การพิมพ์	6	5	3	14
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	13	7	6	26
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	2	1	1	4
วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม	การก่อสร้าง	3	2	2	7
	เครื่องกล	7	5	3	15
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	3	3	2	8
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	8	2	3	13
	โลหะการ	2	1	1	4
วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร	การพิมพ์	1	1	1	3
	เครื่องกล	3	1	1	5
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	1	1	1	3
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	3	1	1	5
รวม		187	96	78	361

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Checklist) โดยสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แผนกวิชา สถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร 7 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5-15) ประกอบด้วย

1. ความมีวินัย	มีข้อคำถาม 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6
2. ความรับผิดชอบ	มีข้อคำถาม 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 7, 8, 9, 10, 11, 12
3. ความซื่อสัตย์	มีข้อคำถาม 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 13, 14, 15, 16, 17
4. ความเมตตากรุณา	มีข้อคำถาม 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 18, 19, 20, 21, 22, 23
5. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	มีข้อคำถาม 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 24, 25, 26, 27, 28, 29
6. ความประหยัด	มีข้อคำถาม 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 30, 31, 32, 33, 31, 35
7. ความกตัญญูกตเวที	มีข้อคำถาม 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 36, 37, 38, 39, 40

แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละข้อคำถามมีตัวเลือก 6 ตัวเลือก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดให้ตรงกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ชั้น ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg ในการตอบคำถาม ผู้ตอบเลือกตอบได้เพียงข้อเดียว โดยขีดเครื่องหมายกากบาทลงในคำตอบนั้น แล้วนำมาพิจารณาว่าคำตอบนั้นตรงกับชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg ชั้นใดก็ได้โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (ควตา เครือทิวา 2544: 44-45)

- ให้คะแนน 6 คะแนน ถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 6
- ให้คะแนน 5 คะแนน ถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 5
- ให้คะแนน 4 คะแนน ถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 4
- ให้คะแนน 3 คะแนน ถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 3
- ให้คะแนน 2 คะแนน ถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 2
- ให้คะแนน 1 คะแนน ถ้าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 1

เมื่อตรวจให้คะแนนแต่ละฉบับและรวมคะแนนทั้งฉบับแล้วทำการหาค่าเฉลี่ยแต่ละคน (ควตา เครือทิวา. 2544: 44-45)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 6.00 — 5.50	มีการใช้เหตุผลจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 6
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 5.49 — 4.50	มีการใช้เหตุผลจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.49 — 3.50	มีการใช้เหตุผลจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.49 — 2.50	มีการใช้เหตุผลจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.49 — 1.50	มีการใช้เหตุผลจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 2
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.49 ลงไป	มีการใช้เหตุผลจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 1

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. ดำเนินการสร้างข้อคำถามตามตัวแปรที่จะศึกษา
3. นำแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม ตรวจสอบความถูกต้องและคำแนะนำในการปรับปรุงแบบสอบถาม
4. ปรับปรุงแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม ตรวจสอบความถูกต้องของแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
5. นำแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ปรับปรุงแก้ไข ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของภาษา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิลงความคิดเห็นและให้คะแนน โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 นำคำนิยามศัพท์เฉพาะ และข้อความไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิลงความคิดเห็นและให้คะแนน ดังนี้

+1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นวัดได้ตรงนิยามศัพท์เฉพาะ
0	เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นวัดได้ตรงนิยามศัพท์เฉพาะ
-1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงนิยามศัพท์เฉพาะ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

1. ดร. ราชนันท์ บุญธิมา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผศ.ดร.อรสา โกศลนันท์กุล ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนา ภาควิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
3. นายสมมาศ ภักดีบำเพ็ญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางคล้าพิทยาคมบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

4. นางสาวรณมา แสงวงศ์ทอง คศ.3 (ครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับ 3)
โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 3 ชนะสงสาร
อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000
5. นายนิพนธ์ รอดภัย คศ.3 (ครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับ 3)
โรงเรียนพุทธโสธร อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

5.2 บันทึกผลการพิจารณาลงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนในแต่ละข้อ

5.3 คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับค่านิยามศัพท์

เฉพาะ (Index Of Item Objective Congruence :IOC) (พรทิพย์ นิ่มแสง. 2548 : 58)

คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้สูตร ดังนี้

สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์เฉพาะ
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ
 n แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

5.4 นำค่าดัชนีที่ได้แต่ละข้อไปเกี่ยวกับเกณฑ์ โดยมีการพิจารณาดังนี้

ถ้า $IOC \geq 0.5$ แสดงว่า ข้อคำถามวัดได้ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ถ้า $IOC \leq 0.5$ แสดงว่า ข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ผลการวิเคราะห์ค่า IOC พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0

6. นำแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try – out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประมาณ 30 คน เพื่อหาความเที่ยงแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (สิรินภรณ์ บุญสำเร็จ. 2546 : 75)

สูตร

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถาม
 k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 $\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ตารางที่ 3.3 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ค่าความเที่ยง
1. ความมีวินัย	.80
2. ความรับผิดชอบ	.85
3. ความซื่อสัตย์	.93
4. ความเมตตากรุณา	.83
5. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	.92
6. ความประหยัด	.86
7. ความกตัญญูกตเวที	.86
รวมทั้งฉบับ	0.88

7. จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคคอนเมือง วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร เพื่อนำมาขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูล ธันวาคม 2549 - มกราคม 2550

3. การส่งแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยนำแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง และส่งแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้นักเรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมคืน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน ได้รับคืน จำนวน 361 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Package for the Social Science) โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. นำข้อมูลในแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในส่วนที่เป็นข้อมูลทั่วไปของนักเรียน มาวิเคราะห์หาความถี่และหาค่าร้อยละ

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 101)

สูตร

$$p = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	p	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการเปลี่ยนเป็นค่าร้อยละ
	n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. นำข้อมูลในแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตัวแปรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.1 ค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 102)

สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 102)

สูตร

$$S.D = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับ ชั้นปีที่ศึกษา โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) F- test

1. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ F- test

สูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปของตารางพร้อมคำอธิบาย

ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ซึ่งจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ชาย	303	83.90
หญิง	58	16.10
รวม	361	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 83.90 และเพศหญิง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 16.10

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ชั้นปีที่ ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ปวช.1	187	51.80
ปวช.2	97	26.90
ปวช.3	77	21.30
รวม	361	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามชั้นปวช. 1 มีจำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 51.80 ชั้นปวช. 2 มีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 26.90 ชั้นปวช. 3 มีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานศึกษา

สถานศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
วิทยาลัยการอาชีพพนมมิตราชูทิศ	44	12.18
วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร	96	26.58
วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง	101	27.98
วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี	57	15.79
วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม	47	13.03
วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร	16	4.44
รวม	361	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 12.18 วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร มีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 26.58 วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง มีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 27.98 วิทยาลัยเทคนิคมินบุรี มีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 15.79 วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 13.03 วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานศึกษาและแผนกวิชาช่างอุตสาหกรรม

สถานศึกษา	แผนกวิชา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	44	12.18
วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร	เครื่องกล	37	10.24
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	23	6.36
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	27	7.48
	โลหะการ	4	1.11
	เขียนแบบเครื่องกล	5	1.39
วิทยาลัยเทคนิคคอนเมือง	การก่อสร้าง	18	4.98
	เครื่องกล	20	5.54
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	17	4.71
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	32	8.87
	โลหะการ	10	2.77
	แว่นตาและเลนส์	4	1.11
วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี	การก่อสร้าง	13	3.60
	การพิมพ์	14	3.88
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	26	7.20
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	4	1.11
วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม	การก่อสร้าง	7	1.94
	เครื่องกล	15	4.16
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	8	2.22
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	13	3.60
	โลหะการ	4	1.11
วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร	การพิมพ์	3	0.83
	เครื่องกล	5	1.39
	เครื่องมือกลและซ่อมบำรุง	3	0.83
	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	5	1.39
รวม		361	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามวิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ แผนกวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 12.18

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร แผนกวิชาเครื่องกล มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.24 แผนกวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.36 แผนกวิชา ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.48 แผนกวิชาโลหะการ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.11 แผนกวิชาเขียนแบบเครื่องกล มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.39

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามวิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง แผนกวิชาการก่อสร้าง มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.98 แผนกวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.54 แผนกวิชา ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.71 แผนกวิชาโลหะการ มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.87 แผนกวิชาแว่นตาและเลนส์ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.11

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามวิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี แผนกวิชาการก่อสร้าง มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.60 แผนกวิชาการพิมพ์ มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.88 แผนกวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.20 แผนกวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.11

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามวิทยาลัยเทคนิค แผนกวิชาการก่อสร้าง มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.94 แผนกวิชาเครื่องกล มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.16 แผนกวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.22 แผนกวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.60 แผนกวิชาโลหะการ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.11

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามวิทยาลัยเทคนิค แผนกวิชาการพิมพ์ มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 แผนกวิชาเครื่องกล มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.39 แผนกวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 แผนกวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.39

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในด้านต่าง ๆ

ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ดังแสดงในตารางที่ 4.5 – 4.6

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

เหตุผลเชิงจริยธรรม	n=361		
	\bar{X}	S.D.	ระดับการใช้เหตุผล
ความกตัญญูกตเวที	4.36	2.05	ชั้นที่ 4
ความมีวินัย	4.20	0.81	ชั้นที่ 4
ความเมตตากรุณา	3.91	1.31	ชั้นที่ 4
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.85	0.79	ชั้นที่ 4
ความรับผิดชอบ	3.79	0.94	ชั้นที่ 4
ความประหยัด	3.77	1.12	ชั้นที่ 4
ความซื่อสัตย์	3.57	1.03	ชั้นที่ 4
รวม	3.92	1.15	ชั้นที่ 4

จากตาราง 4.5 พบว่าในภาพรวมนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับชั้นที่ 4 คือ ชั้นยึดหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม

เมื่อพิจารณาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับชั้นที่ 4 คือ ชั้นยึดหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.57 – 4.36 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความกตัญญู ($\bar{X}=4.36$) รองลงมาคือด้านความมีวินัย ($\bar{X}=4.20$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X}=3.57$)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม
ในแต่ละด้านและโดยรวม จำแนกชั้นปีการศึกษา

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ชั้นปีที่ศึกษา (n =361)					
	ปวช.1 (n = 187)		ปวช.2 (n =97)		ปวช.3 (n =77)	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ความมีวินัย	4.25	0.81	4.07	0.84	4.28	0.75
ความรับผิดชอบ	3.84	1.00	3.71	0.81	3.76	0.94
ความซื่อสัตย์	3.54	1.04	3.65	1.01	3.57	1.03
ความเมตตากรุณา	3.97	1.40	3.81	0.98	3.92	1.44
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.90	0.80	3.84	0.74	3.77	0.80
ความประหยัด	3.83	1.18	3.66	1.12	3.75	0.96
ความกตัญญูกตเวที	4.06	0.92	3.98	1.00	4.10	0.91
รวม	3.91	1.02	3.82	0.93	3.88	0.98

จากตาราง 4.6 พบว่าในภาพรวมนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับชั้นที่ 4 คือ ชั้นยึดหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม จำแนกตามชั้นปีการศึกษา โดยชั้นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ($\bar{X}=3.91$) รองลงมาคือ คือ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ($\bar{X}=3.88$) ส่วนชั้นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ($\bar{X}=3.82$) มีรายละเอียดดังนี้

ระดับชั้น ปวช.1 พบว่า นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 4 คือ ชั้นยึดหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.57 – 4.36 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความมีวินัย ($\bar{X}=4.25$) รองลงมาคือด้านความกตัญญูกตเวที ($\bar{X}=4.06$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X}=3.54$)

ระดับชั้น ปวช.2 พบว่า นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 4 คือ ชั้นยึดหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.57 – 4.36 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความมีวินัย ($\bar{X}=4.07$) รองลงมาคือด้านความกตัญญูกตเวที ($\bar{X}=3.98$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X}=3.65$)

ระดับชั้น ปวช.3 พบว่า นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 คือ ขั้นยึดหลักการ ทำตามหน้าที่ทางสังคม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.57 – 4.36 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความมีวินัย ($\bar{X}=4.28$) รองลงมาคือด้านความกตัญญูคุณเวที ($\bar{X}=4.10$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X}=3.57$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ซึ่งจำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

การเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ผลการเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
(ปวช.) โดยรวมและรายด้าน

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	Ms	F	sig
ความมีวินัย	ระหว่างกลุ่ม	2	3.10	1.55	1.99	0.14
	ภายในกลุ่ม	358	171.24	0.48		
	รวม	360	174.34			
ความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.07	0.54	0.62	0.54
	ภายในกลุ่ม	358	177.71	0.50		
	รวม	360	178.78			
ความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	2	1.94	0.97	0.39	0.68
	ภายในกลุ่ม	358	155.86	0.44		
	รวม	360	157.80			
ความเมตตากรุณา	ระหว่างกลุ่ม	2	2.45	1.23	0.46	0.63
	ภายในกลุ่ม	358	184.72	0.52		
	รวม	360	187.17			
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ระหว่างกลุ่ม	2	2.09	1.05	0.76	0.47
	ภายในกลุ่ม	358	141.47	0.40		
	รวม	360	143.56			
ความประหยัด	ระหว่างกลุ่ม	2	2.45	1.23	0.69	0.50
	ภายในกลุ่ม	358	157.77	0.44		
	รวม	360	196.84			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	2	3.78	1.89	0.41	0.66
	ภายในกลุ่ม	358	194.39	0.54		
	รวม	360	198.17			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.59	0.30	0.76	0.52
	ภายในกลุ่ม	358	169.02	0.47		
	รวม	360	176.67			

จากตารางที่ 4.7 พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปวช. 1, ปวช. 2 และ ปวช. 3 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1.1 เพื่อศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

5.1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 วิทยาลัย ปีการศึกษา 2549 จำนวน 5,821 คน

5.1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 ซึ่งได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (อ้างในบุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 40) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม จำนวน 40 ข้อ

โดยแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .88

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

5.1.4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีพพนมจินดาราชูทิศ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร เพื่อนำมาขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1.4.2 กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูล ธันวาคม 2549 - มกราคม 2550

5.1.4.3 การส่งแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง และส่งแบบสอบถาม ขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้แก่นักเรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1.4.4 การเก็บข้อมูลจากแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยแจกแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน ได้รับคืนจำนวน 361 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

5.1.5.1 นำข้อมูลในแบบสอบถาม ในส่วนที่เป็นข้อมูลทั่วไปของนักเรียน มาวิเคราะห์หาค่าความถี่และหาค่าร้อยละ

5.1.5.2 นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.1.5.3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one way ANOVA)

5.1.6 สรุปผลการวิจัย

5.1.6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่ตอบแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในขั้นที่ 4 คือ ขั้นการทำตามหน้าที่ทางสังคม นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในด้านความกตัญญู กตเวทิตามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความมีวินัย ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ ความประหยัดและค่านี้น้อยที่สุด คือ ด้านความซื่อสัตย์

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กับระดับชั้น พบว่า นักเรียนชั้นปีที่ 1 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าชั้นปีอื่น ๆ แต่โดยรวมนักเรียนทุกชั้นปีมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับขั้นที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบโดยรวมและเป็นรายด้านพบว่านักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

5.3 อภิปรายผล

จากการศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมพบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 คือ ขั้นยึด

หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอ์ (Kohlberg, 1976 : 73 – 85) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับระดับอายุโดยกล่าวไว้ว่าเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้นแบ่งออกได้ 3 ระดับคือ 1. ระดับก่อนเกณฑ์อายุ 2 – 10 ปี ชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 2 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ และชั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล 2. ระดับตามกฎเกณฑ์อายุ 10 – 16 ปี มีชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 2 ชั้น คือ ชั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ และชั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม และ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ อายุ 16 ปีขึ้นไป มีชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 2 ชั้น คือ ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา และชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วง อายุ 16 – 20 ปี ซึ่งผลการวิจัย พบว่า คะแนนรวมอยู่ในชั้นที่ 4 อยู่ในระดับตามกฎเกณฑ์ สอดคล้องกับเนาวรัตน์ เถลิสมศรี (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง พบว่า เด็กและเยาวชนหญิงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 5 แต่เด็กและเยาวชนชายมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 4

2. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ผลปรากฏว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนไม่มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนที่เข้ามาศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพนั้น จะมีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 16 – 18 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ไม่แตกต่างกันมาก และนักเรียนก็จะอยู่ใกล้ชิดกันมากเมื่อเพื่อนทำอย่างไรรักจะปฏิบัติเช่นกัน ดังนั้นนักเรียนจึงมีการใช้เหตุผลที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโคลเบอ์ (Kohlberg, 1946 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับระดับอายุ ซึ่งช่วงอายุเดียวกันจะมีพัฒนาการระดับเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา เอื้องศรี (2525 : 57 - 62) ได้ศึกษาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลในสถาบันพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (อ้างในควตา เครือทิวา, 2544 : 60) ที่พบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนิสิตชั้นปีที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้วิจัยให้ความเห็นว่า “เด็กเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นแล้วการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะเริ่มคงที่” ทุ่มเวลา ดวงประเสริฐ (2540 : 54 – 56) ได้ศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเหตุผลเชิงจริยธรรมทุกด้าน

ไม่แตกต่างกัน ควา เครือทิวา (2544 : 59-60) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา พบว่า นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นที่ต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน พิณทิพย์ วังเกล้าแก้ว (2547 : 56) ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และอาจเนื่องจากการจัดการศึกษาระบบอาชีวศึกษาที่เป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญสถาบันหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบนักเรียนที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของกรมอาชีวศึกษาที่จะต้องจัดการศึกษาให้เยาวชนเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพและเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สถานประกอบการหรือนายจ้างต้องการให้มี จึงเป็นความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้อง และตอบสนองกับปรัชญาของกรมอาชีวศึกษาที่ว่า “ทักษะเยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม ล้ำเลิศวิชาการ ใช้เวลาให้เกิดคุณ” (วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม. 2543 : ปกใน) สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้คือ ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบและหลักเบื้องต้นของแต่ละศาสนา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประหยัด และมีความกตัญญู กตเวทิต

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับที่ 4 โดยจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าทุกด้าน และทุกระดับชั้น ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาให้นักเรียนโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการใช้จริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานครเมื่อจำแนกตามระดับชั้น พบว่านักเรียนชั้นปวช. 2 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าทุกชั้นปี ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนจึงควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน เช่น เทคนิควิธีการสอน พฤติกรรมการสอนของครู และการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา

2. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากนักเรียนเท่านั้น จึงควรศึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับ การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. 2541. **แนะนำเอกสารกระบวนการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กรมอาชีวศึกษา. 2540. **แผนพัฒนาอาชีวศึกษาระยะที่ 8**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กรมอาชีวศึกษา. **หน่วยศึกษานิเทศก์**. 2542. **การประเมินผลภายในมาตรฐานด้านปัจจัย**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กฤษฎา สาตร์พันธ์. 2546. “ผลการใช้โปรแกรมการฝึกความฉลาดทางอารมณ์พัฒนาการใช้
เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์
กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. 2546. **การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แม็ค.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พรึกหวานกราฟฟิค
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 – 2549**.
- จินตนา ธนวิบูลย์. 2540. “คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตรวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้าน
ความรับผิดชอบที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของธอร์นไดค์.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษาคุษฎี
บัณฑิต. สาขาวิชาการทดสอบและวัดผลทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครี
นทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จรัส มุลสาร. 2542. “การเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับ
การเลี้ยงดูต่างกันในจังหวัดยโสธร.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวาล แพรัตตกุล. 2538. **เทคนิคการวัดผล**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ชม ภูมิภาค. 2525. **บทความวิทยุกระจายเสียงการศึกษาเพื่อคุณธรรม**. กรุงเทพฯ : กำจรกิจ
โชคชัย จันทวงศ์. 2544. “ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการทำงาน เหตุผลเชิงจริยธรรม และ
จริยธรรมในการทำงาน : กรณีศึกษา ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสำนักงาน
ใหญ่.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- ณัฐพงษ์ เจริญทิพย์. 2526. **จริยธรรมและเจตคติวิทยาศาสตร์ของนิสิตวิทยาศาสตร์ศึกษา**.
รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ณัฐพร สดาภรณ์. 2540. “การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนนายร้อย.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ณัฐพล ไคขุนทด. 2544. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และอัตมโนทัศน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคปลาย ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนเพชรวิทยาการ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐวันท์ สัมพันธ์รักษ์. 2544. “ลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างเพศหญิงและเพศชาย การศึกษาเปรียบเทียบกรณี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาจริยศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ควดา เครือทิวา. 2544. “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524. *จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. 2530. *รายงานการวิจัย เรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดาวนภา กิตติสาร. 2546. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยา โดยวิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ถวิล จันทร์สว่าง. 2545. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทวีร์สมิ์ ธนาคม. 2531. *ชีวิตประหยัด*. กรุงเทพฯ:ม.ป.พ.
- ท่อมเวลา ดวงประเสริฐ. 2540. “เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา” ปรินญาณิพนธ์มหาบัณฑิต วิชาเอกพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ธเนศ บัวแก้ว. 2542. “เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของกลุ่มโรงเรียน
สังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนกลาง กลุ่มที่ 7.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาเอกพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธนิทร จ้างศ์ผล. 2548. “ผลการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ
เมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาณี เขตวัฒนา
กรุงเทพมหานคร.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เนาวรัตน์ เฉลิมศรี. 2543. “การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด
ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาจริยศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2543. การวิจัยเบื้องต้น ฉบับที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประสาธ อิศระปริศา. 2538. จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2539. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ประภาศรี สีหอำไพ. 2540. พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- พระธรรมปิฎก (ประยูรค์ ปยุตโต). 2539. องค์ประกอบของจิตพิสัยของเด็กและเยาวชน.
รายงานการสัมมนาที่วัดญาณเวศกวัน อ.บางเลน จ.นครปฐม.
- พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. 2541. มงคลชีวิต ฉบับ ธรรมทายาท. กรุงเทพฯ : ชมรมพุทธศาสตร์
สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์.
- พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว. 2547. “การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิไลลักษณ์ ทองรอด. 2547. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
กรุงเทพมหานคร.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พรทิพย์ นิมมแสง. 2548. “การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
โดยใช้กระบวนการกลุ่มแก้ปัญหาของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1.”
ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏภูเก็ต.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤกษศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543. การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม. 2543. คู่มือนักเรียนนักศึกษาและผู้ปกครอง. นครปฐม : วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม.

วิทย์ วิศทเวทย์. 2534. จริยศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์

วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542. พลังการเรียนรู้ในกระบวนทัศน์ใหม่. SR Printing Limited Partnership.

ศิริลักษณ์ เกิดจันทร์ตรง. 2540. “ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับพฤติกรรมทางจริยธรรมตามความคิดเห็นของผู้สอนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาจริยศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สัมพันธ์ อภิรักษ์. 2543. “คุณธรรม 7 ประการ ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษา ผู้ใหญ่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สิรินภรณ์ บุญสำเร็จ. 2546. “ตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิค เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สิวลี ศิริไล. 2542. จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

สารี สายจีน. 2547. “การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านกาเกาะอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สาโรช บัวศรี. 2527. จริยธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สุนทรี เนติลักษณ์. 2541. การศึกษาไทยสู่ยุคสมัย 2000. กรุงเทพฯ : บริษัทเนติกุลการพิมพ์จำกัด

สุปราณี ธรรมพิทักษ์. 2542. “ผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบอร์ก เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุภัทรา อ้นลำพูล. 2544. “การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับปวช.2 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สุภัทรา เอื้อวงศ์. 2525. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในสถาบันพยาบาล
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. 2534. การปลูกฝังจริยธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- แสง จันทร์งาม. 2522. พุทธศาสนาวិทยา. กรุงเทพฯ:บรรณาการ.
- สมภพ เทพสิทธิ์า. 2541. การควบคุมทางสังคม. สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรม
ราชูปถัมภ์
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2534. การปรับปรุงหลักสูตรวิชาการปรับปรุงหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป.
- อรรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. 2542. “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้าน
ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ
ประสานมิตร.
- อนุวัติ คุณแก้ว. 2538. “การวัดและการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.”
ปรินญาณิพนธ์การศึกษาคุุฎิมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร.
- อิสรา รัตตศิริ. 2540. “ทัศนคติต่อมหาวิทยาลัยและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่เคย
มีพฤติกรรมไม่อยู่ในวินัย และนักศึกษาที่มีพฤติกรรมอยู่ในวินัย ในกลุ่มนักศึกษาที่พัก
อาศัยอยู่ในหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Brown, R. 1968. **Social Psychology**. New York : The Free Press.
- Bull, N.J. 1969. **Moral Education**. London : Routledge and Kegan Paul Ltd.
- Cope, Robert and Willam Hannah. 1984. **Revolving College Doors**. New York : Harper & Row
- Good, Carter. 1973. **V. Dictionary of education**. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Kohlberg, L. 1976. **Moral stage and moralization : The cognitive development approach**
New York : Holt Richart and Winston.
- Piaget, J. 1975. **The Moral Judgement of the Chill**. Lilinois : The Free Press.
- Reimer, E. 1988. **Judgement of responsibility : Their Relationship with Self and Moral
Reasoning in Venezuelan Adolescents**. Dissertation Abstracts International.
- Warshow, Rhoda. 1978. **Moral Reasoning of Children in Forth and Sixth Grades in Two
Different Education Environment**. Dissertation Abstracts International.
- Yessen, S.R. 1976. **Moral Reasoning from the Perspective of Other**. Child Development.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก หนังสือราชการ

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ก หนังสือราชการ

คำสั่งคณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ที่ 161 /2549

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและ
เค้าโครงวิทยานิพนธ์ ของ นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม

เพื่อให้การเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ของ นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม รหัสประจำตัว
47068315 เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพจึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อควบคุมและ
พิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์
ดร.ผดุงชัย	ภูพัฒน์	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

2. คณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.อำนาจ	ตั้งเจริญชัย	ประธานกรรมการ
ผศ.ดร.เลิศลักษณ์	กลิ่นหอม	กรรมการ
ดร.ผดุงชัย	ภูพัฒน์	กรรมการ
ดร.ศิริรัตน์	เพชรแสงศรี	กรรมการ
ผศ.ดร.อรสา	โกศลานันท์กุล	กรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2549

(รองศาสตราจารย์ รวีวรรณ ชินะตระกูล)

คณบดี

ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เรื่อง ผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ขอประกาศรายชื่อหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการดังนี้

นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม รหัสประจำตัว 47063815 ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร (MORAL REASONING OF INDUSTRIAL CERTIFICATE STUDENTS UNDER THE OFFICE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION IN BANGKOK)” โดยมี ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ศุภชัย ภู่อพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ซึ่งได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2549

ทั้งนี้ให้นักศึกษาลงนามลงชื่อตนวิทยานิพนธ์ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสิ้น ภายในเวลาที่กำหนดในระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย

ประกาศ ณ วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. 2549

(รศ.ดร.อิทธิพล แจ่มจัด)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศท 0524.04/ 41772

คณะกรรมการอุดมศึกษาธรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒๕ พฤศจิกายน 2549

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ
2. แบบสอบถาม เพื่อการวิจัย

ด้วย นางสาวสาวิตรี ใญ่บุญงาม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร” โดย ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2549 คณะกรรมการอุดมศึกษาธรรม จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี ใญ่บุญงาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้
ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลายเซ็น)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม)
รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยงานบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 326-4325

ที่ ศศ 0524.04/ 4113

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนเลอองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520

๑๖ พฤศจิกายน 2549

เรื่อง ขอลความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. แบบสอบถามและแบบทดสอบ เพื่อการวิจัย
2. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2549 คณะกรรมการอุดมศึกษา จึงขอลความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม ทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบกับ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษา ท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้
ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม)

รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 326-4325

ที่ ศษ 0524.04/ 4772

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ
2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร” โดย ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน ๒๕๔๙ คณะกรรมการอุดมศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้
ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม)

รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 326-4325

ที่ สท 0524.04/ 4772

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๑๑ พฤศจิกายน 2549

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์ไปให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ
2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร” โดย ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ผดุงชัย ภู่อัตถ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2549 คณะกรรมการอุดมศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้
ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม)

รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 326-4325

ที่ ศธ 0524.04/ 4772

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

พฤษภาคม 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ
 2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วย นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร” โดย ผศ.ดร.เฉลิมลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2549 คณะกรรมการอุดมศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้
ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม)
รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 326-4325

ที่ ศธ 0524.04/ ๕๖๖๖

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๖๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๙

เรื่อง ขอลความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ฉบับ
2. แบบสอบถาม เพื่อการวิจัย

ด้วย นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร” โดย ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ผดุงชัย กุฬพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน ๒๕๔๙ คณะกรรมการอุดมศึกษา จึงขอลความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัยภายในสถานศึกษาท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้
ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลายเซ็น)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม)
รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 326-4325

สถานศึกษาที่ต้องการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

โดย นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม

วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี	เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ 10510
วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร	73 หมู่ 18 กม.7 ถนนสุวินทวงศ์ แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ 10510
วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม	92/2 หมู่ 4 ถนนเอกชัย แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพฯ 10150
วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง	50/3-9 ถนนสรองประภา แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210
วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร	286/1 ถนนบำรุงเมือง แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100
วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ	11/11 หมู่ 11 रामอินทรา 40 ถนนนวลจันทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10230

รายชื่อสถานศึกษาที่ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย
เรื่อง

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

โดยนางสาวสาวิตรี ปัญญางาม

วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร 73 หมู่ 18 กม.7 ถนนสุวินทวงศ์ แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี
กรุงเทพฯ 10510

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เรื่อง

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 เขตกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 เขตกรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป	จำนวน 5 ข้อ
ตอนที่ 2 แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () และเติมข้อความลงใน (.....) ให้สมบูรณ์

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ ปี

3. สถานศึกษา.....

4. ท่านกำลังศึกษาอยู่แผนกวิชา.....

5. ชั้นปีที่กำลังศึกษา

() ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1

() ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2

() ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3

ตอนที่ 2 แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

คำชี้แจง คำถามตอนที่ 2 จะเป็นเรื่องสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ท่านอ่านช้า ๆ และหยุดคิดถึงเหตุผล ว่าท่านจะเลือกทำหรือไม่ทำอย่างไร เพราะเหตุใด แล้วจึงอ่านคำตอบที่มีให้เลือก 6 คำตอบ คำตอบใดตรงกับที่ท่านคิดไว้มากที่สุด ให้วงกลมล้อมรอบตัวเลือก ก ข ค ง จ และ ฉ เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น ไม่มีคำตอบใดผิดหรือถูกต้อง เป็นเพียงความคิดเห็นโดยส่วนรวม ที่ผู้ศึกษาต้องการทราบเท่านั้น

1. ปีกเป็นนักเรียนโรงเรียนอาชีวะ วันหนึ่งนักเรียนของโรงเรียนปีก คนหนึ่งถูกนักเรียนอีกโรงเรียนหนึ่งซึ่งไม่ถูกกัน รุมตีจนบาดเจ็บสาหัส เพื่อนนักเรียนโรงเรียนของปีกได้นัดกับเพื่อนยกพวกไปตีกับนักเรียนโรงเรียนที่ไม่ถูกกัน และได้มาขอร้องปีกให้ไปด้วย ถ้านักเรียนเป็นปีกนักเรียนจะไม่ไปด้วยเพราะเหตุใด

- ก. การยกพวกไปตีกัน ไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ถูกต้อง
- ข. ถ้าทางโรงเรียนทราบจะถูกลงโทษหรือถูกตำรวจจับ
- ค. ครูอาจารย์ ญาติพี่น้องและคนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะใช้วิธีนี้
- ง. การยกพวกไปตีกับเขา วันหนึ่งพวกเขาอาจยกพวกมาตีเราอีก
- จ. เป็นการกระทำที่ผิดกฎระเบียบของโรงเรียน และผิดกฎหมายบ้านเมือง
- ฉ. การรู้จักให้อภัย อดทนอดกลั้น พูดยากันด้วยสันติวิธี จะทำให้สังคมอยู่ด้วยกันได้อย่างสงบ

2. เจมส์ขับรถด้วยความเร็วสูง เพื่อรีบนำคนเจ็บหนักไปส่งโรงพยาบาล แต่บังเอิญรถติดไฟแดงเจมส์จึงได้หยุดรถ ถ้านักเรียนเป็นเจมส์ นักเรียนคิดว่าที่เจมส์หยุดรถเป็นไปตามข้อใด

- ก. เป็นหน้าที่ที่ผู้ขับรถทุกคนต้องช่วยกันรักษากฎจราจร
- ข. เป็นการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่ชีวิตและทรัพย์สิน
- ค. ข้าพเจ้ากลัวจะถูกตำรวจจับไปลงโทษตามกฎหมาย
- ง. ข้าพเจ้าต้องการให้คนอื่นเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนขับรถที่ดี
- จ. การฝ่าไฟแดงเป็นการกระทำของคนที่ประมาท
- ฉ. คนขับรถคนอื่น ๆ ก็หยุดรถตามสัญญาณจราจรกันทุกคัน

3. หลังจากโรงเรียนเลิกขณะเดินทางกลับบ้าน เพื่อน ๆ ของลาภมักเอาเสื้อออกนอกกางเกงอยู่เสมอ เพราะเห็นว่าการเดินทางไม่จำเป็นต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามกฎหมายของโรงเรียน แต่ลาภแต่งกายเรียบร้อยจนถึงบ้านเสมอ หากท่านเป็นลาภเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

- ก. เป็นการกระทำที่ถูกระเบียบของโรงเรียน
- ข. นักเรียนส่วนใหญ่เขาแต่งกายเรียบร้อยเสมอ
- ค. รู้สึกละอายที่ฝ่าฝืนระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม
- ง. การแต่งกายให้เรียบร้อยแสดงถึงการมีจิตใจที่ดีงาม
- จ. หากแต่งกายผิดระเบียบ อาจารย์รู้จะถูกลงโทษเมื่อไปโรงเรียน
- ฉ. นักเรียนที่แต่งกายเรียบร้อยอยู่เสมอมักจะได้รับคำชมเสมอ

4. ตามปกติเมื่อจะเดินข้ามถนน สุภาพจะเดินไปข้ามตรงทางม้าลาย หรือสะพานลอยสำหรับข้ามถนนเสมอทั้งนี้เพราะเหตุใด

- ก. ข้างเจ้าต้องการได้รับคำชมว่าเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎจราจร
- ข. เป็นหน้าที่ของข้างเจ้าที่จะต้องช่วยไม่ให้เกิดการจราจรติดขัด
- ค. การเห็นแก่ความสะดวกของตนฝ่ายเดียวไม่เหมาะสมไม่ควรทำ
- ง. ข้างเจ้ากลัวจะถูกรถชนและได้รับอันตราย
- จ. กฎจราจรบังคับให้คนข้ามถนนโดยใช้สะพานลอยเพื่อความปลอดภัย
- ฉ. ใครๆ เขาก็ข้ามสะพานลอย

5. น้อยตั้งใจพาเพื่อน ๆ ไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง ซึ่งอร่อย ราคาประหยัด เมื่อขับรถไปถึงพบว่าไม่มีที่พอที่จะจอดได้ เพื่อนบางคนบอกให้จอดตรงป้ายห้ามจอดเพราะยังมีรถคันอื่น ๆ จอดอยู่ ถ้านักเรียนเป็นน้อย นักเรียนจะขับรถไปรับประทานอาหารที่อื่น เพราะเหตุใด

- ก. กลัวตำรวจจับ ถ้าจอดรถในที่ห้ามจอด
- ข. เพื่อนส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ไม่ฝ่าฝืนกฎจราจร
- ค. เป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎจราจร
- ง. เพื่อนจะได้ชมว่าเป็นคนมีวัฒนธรรมรู้กฎจราจร
- จ. การจอดรถในที่ห้ามจอดจะทำให้การจราจรติดขัด
- ฉ. ผู้ใช้รถใช้ถนนต้องมีจิตสำนึกที่ดีในการใช้ถนนร่วมกัน

6. อานนท์เห็นปรีชาซึ่งเป็นเพื่อนสนิท ถือแก้วกระดาษออกจากโรงอาหาร และเดินดื่มน้ำในแก้วมาจนถึงมุมตึกเรียน จึงโยนแก้วกระดาษทิ้งไว้ตรงนั้น อานนท์จึงเตือนให้ปรีชาเอาแก้วน้ำไปทิ้งในขยะ นักเรียนคิดว่าอานนท์ใช้เหตุผลตามข้อใด

- ก. จะได้รับการประกาศยกย่องให้เป็นนักเรียนตัวอย่าง
- ข. นักเรียนทุกคนมีหน้าที่ช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน
- ค. การช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนทำให้โรงเรียนสะอาดน่าอยู่
- ง. กลัวครูจะตำหนิ เมื่อเห็นเพื่อนทิ้งขยะไม่ถูกที่
- จ. เพื่อนคนอื่นๆ ที่พบเห็นนักเรียนทิ้งขยะไม่ถูกที่ก็จะเตือนไม่ให้ทิ้งขยะเหมือนกัน
- ฉ. เมื่อเห็นเพื่อนทิ้งขยะไม่ถูกที่ซึ่งการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เราเป็นเพื่อนควรจะเตือนจึงจะถูกต้อง

7. นักเรียนกับเพื่อน ๆ ได้ร่วมกันเพื่อทำรายงานฉบับหนึ่ง และได้นัดกันไปทำรายงานในวันอาทิตย์ เวลา 09.00 น. นักเรียนไปถึงก่อนเวลาเล็กน้อยเพราะเหตุใด
- ถ้าไปสายเพื่อนอาจต่อว่านักเรียนได้
 - ผู้ที่ไปก่อนมักได้รับคำชมเชยเสมอ
 - เพื่อนทุกคนก็ไปก่อนเวลาเช่นกัน
 - เป็นหน้าที่ของนักเรียนในการตรงต่อเวลานัดหมายเพื่อทำรายงาน
 - บุคคลควรมีความรับผิดชอบต่อการนัดหมาย
 - นักเรียนไม่ต้องการให้คนอื่น ๆ ต้องเสียเวลาไปเพราะการไม่ตรงต่อเวลา
8. สุชาติเช่าห้องพักกับเพื่อน โดยมีข้อตกลงกันว่า จะผลัดกันทำความสะอาดห้องคนละ 1 สัปดาห์ ต่อมาเพื่อนของสุชาติไม่ได้ทำความสะอาดห้อง สุชาติจึงทำความสะอาดห้องคนเดียวทุกวัน เพราะเหตุใดสุชาติจึงรับทำความสะอาดห้องคนเดียว
- เพื่อนจะได้ชมว่าเป็นคนดี
 - กลัวมีเรื่องทะเลาะวิวาทและบาดหมางใจกับเพื่อน
 - เป็นหน้าที่ที่ต้องรักษาความสะอาดห้องของเรา
 - คนทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้
 - เพื่อนคนอื่นก็คงปฏิบัติเช่นเดียวกับสุชาติ
 - เป็นความรับผิดชอบร่วมกันนักเรียนต้องทำเพื่อความสะอาดของห้องพัก
9. บัณฑิตและเพื่อน ๆ ตกลงกันว่า จะเก็บเงินไปเข้าค่ายพักแรม เมื่อเตรียมงานพร้อม และถึงกำหนดเดินทางบัณฑิตกลับมีธุระด่วนไปไม่ได้ แต่บัณฑิตก็จ่ายเงินตามที่ตกลงกันไว้เพราะเหตุใด
- ถ้าไม่จ่ายเงิน เพื่อนๆ ก็จะตำหนินักเรียนได้
 - เพื่อน ๆ จะได้ชมว่านักเรียนเป็นคนดี
 - เพื่อน ๆ ทุกคนจ่าย นักเรียนก็ควรจ่ายด้วย
 - ถ้าไม่จ่ายตามข้อตกลง ก็จะผิดคำพูดและข้อตกลงของกลุ่ม
 - เป็นหน้าที่ที่นักเรียนจะต้องจ่ายเงินและเพื่อนๆ ไม่ต้องเดือดร้อน
 - นักเรียนคำนึงถึงกิจกรรมส่วนรวมที่ต้องร่วมมือ
10. ปลื้มชวนมานพไปชมวงดนตรีที่มาแสดงที่สนามโรงเรียน มานพอยากไปชมวงดนตรีมาก แต่มานพยังทำการบ้านไม่เสร็จ จึงปฏิเสธที่จะไปชมวงดนตรี ถ้าข้าพเจ้าเป็นมานพก็จะไม่ไปเช่นกัน เพราะเหตุใด
- ทำการบ้านเสร็จแล้วค่อยไปดู คุณพ่อจะได้ให้เงินไปซื้อขนม
 - การรับผิดชอบต่อหน้าที่สำคัญสำหรับทุกคน
 - ถ้าเป็นคนอื่นถ้าทำการบ้านยังไม่เสร็จ เขาก็คงไม่ไปเช่นกัน
 - กลัวอาจารย์ทำโทษถ้าทำการบ้านไม่เสร็จ
 - เป็นนักเรียนต้องรับผิดชอบต่อการเรียนถือเป็นเรื่องที่สำคัญ
 - ตกลงกับเพื่อนว่าจะต้องทำการบ้านให้เสร็จก่อน

11. ห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือสำหรับการค้นคว้า เมื่อข้าพเจ้าเข้าห้องสมุด พบหนังสือที่จำเป็นมากสำหรับการค้นคว้า แต่ข้าพเจ้าไม่มีสิทธิ์ยืมหนังสือนั้น เมื่อมีโอกาสนำออกมาได้ ข้าพเจ้าจะไม่นำออกมา เพราะเหตุใด

- ก. กลัวถูกเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจับได้จะถูกลงโทษ
- ข. เด็กคิมก็ได้รับคำชมเชยข้าพเจ้าชอบคำชมเชยนั้น
- ค. เป็นการกระทำที่ไม่ดีที่จะนำหนังสือออกมา คนส่วนมากเขาไม่กระทำกัน
- ง. เป็นหน้าที่ของผู้ที่ใช้ห้องสมุดต้องยืมออกอย่างถูกต้อง
- จ. การนำหนังสือออกจากออกสมุดโดยไม่ได้รับอนุญาตถือเป็นการละเมิดกฎการใช้ห้องสมุด
- ฉ. ละอายใจตนเองและหนังสือของส่วนรวมเพื่อส่วนรวม

12. ณรงค์กับน้องวิ่งไล่จับกันที่ห้องรับแขก ณรงค์วิ่งไปชนแจกันดอกไม้แตก เมื่อพอลงมาถึงบ้าน ณรงค์รีบบอกพ่อว่าตนเองเป็นคนทำแจกันแตก เพราะเหตุใด

- ก. การพูดความจริงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ
- ข. กลัวคนอื่นจะเดียดร้อถ้าไม่บอกให้พ่อทราบ
- ค. พ่อจะได้ชมเชยที่กล้ารับผิดชอบที่เป็นคนทำแจกันแตก
- ง. ลูกที่ดีควรพูดความจริงกับพ่อแม่
- จ. ทุกคนที่ทำผิดก็จะพูดความจริง
- ฉ. เมื่อเราทำผิดจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เราได้กระทำ

13. ป่านทำงานบริษัท ในวันสิ้นเดือนปรากฏว่า พนักงานที่รับผิดชอบในการจ่ายเงินเดือนจ่ายเงินให้ป่านเกินมา 500 บาท ถ้าข้าพเจ้าเป็นป่านจะนำเงินที่เกินมากลับคืนให้พนักงาน เพราะเหตุใด

- ก. ไม่ควรพึงได้ในสิ่งของที่เรามีสิทธิ์จะได้
- ข. ผู้ร่วมงานจะได้ชมเชยท่านเรื่องความซื่อสัตย์
- ค. พนักงานที่ดีควรมีความซื่อสัตย์ต่อบริษัทและผู้ร่วมงาน
- ง. ถ้าหัวหน้ารู้ทีหลังว่า ข้าพเจ้ารับเงินที่เกินแล้วไม่คืนจะถูกลงโทษ
- จ. หน้าที่ของทุกคนที่ได้รับเงินเกินจะต้องนำมาคืนเจ้าพนักงาน
- ฉ. ถ้าข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบในการจ่ายเงินเดือน ข้าพเจ้าก็อยากให้เขานำมาคืนเช่นเดียวกัน

14. เพื่อนของซุบคนหนึ่งไม่ได้พบกันนาน วันหนึ่งได้หนีตำรวจมาโดยไม่ทราบสาเหตุ ซุบได้ช่วยเหลือเขาให้รอดพ้นจากตำรวจ แต่มาภายหลังจึงทราบว่าเขาเป็นโจรมีรางวัลนำจับ ถ้าข้าพเจ้าเป็นซุบจะบอกตำรวจ เพราะเหตุใด

- ก. ทุกคนที่เป็นพลเมืองดีก็จะปฏิบัติเช่นนั้น
- ข. กลัวถูกตำรวจจับในฐานะช่วยเหลือโจรให้รอดไปได้
- ค. เขาเป็นโจรผู้ร้าย ถ้าบอกตำรวจจะได้รางวัลนำจับ
- ง. เพื่อนเป็นภัยต่อสังคมต้องถูกดำเนินการตามกฎหมาย
- จ. ข้าพเจ้าทำเช่นนี้ในฐานะเป็นพลเมืองดีที่คำนึงถึงส่วนรวม
- ฉ. เขาเป็นโจรทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ตำรวจจับได้สังคมจะได้สงบ

15. สมกิตสอบวิชาคณิตศาสตร์ ทำข้อสอบไม่ได้ เพื่อนที่นั่งข้าง ๆ จึงแอบส่งกระดาษคำตอบให้ ถ้านักเรียนเป็นสมกิตจะไม่ยอมรับกระดาษคำตอบนั้น เพราะเหตุใด

- ก. ต้องการรักษาคีร์รีของตนเอง
- ข. ถ้าถูกจับได้ จะถูกครูลงโทษให้สอบตก
- ค. เพื่อนจะได้ชมเชยว่าเป็นคนที่ซื่อสัตย์
- ง. เป็นการไม่ซื่อสัตย์ที่จะลอกคำตอบจากเพื่อน
- จ. เป็นนักเรียนดีต้องเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการสอบ
- ฉ. เพื่อนคนอื่นก็ไม่ลอกคำตอบจากเพื่อนเช่นกัน

16. ในขณะที่แดนกำลังสอบวิชาคณิตศาสตร์ และไม่แน่ใจในคำตอบที่ตัวเองคิดได้ ตอนนั้นครูไม่อยู่ในห้องแดนจึงเปิดหนังสือดูคำตอบ ถ้านักเรียนเป็นแดนนักเรียนจะทำไม่เปิดหนังสือดู เพราะเหตุใด

- ก. การทุจริตในการสอบจะถูกลงโทษ
- ข. ครูจะได้ชื่นชมว่าเป็นคนมีความซื่อสัตย์ในการสอบ
- ค. เพื่อนคนอื่นก็ไม่เปิดหนังสือดู
- ง. ทุกคนต้องทำตามระเบียบในการสอบ
- จ. การทำข้อสอบต้องทำด้วยความสามารถของตนเอง
- ฉ. การทุจริตเป็นการทำลายตนเองและประเทศชาติ

17. พรเห็นคนร้ายกำลังล้วงกระเป๋าผู้หญิงคนหนึ่งบนรถประจำทางจึงตะโกนให้ผู้หญิงคนนั้นรู้ตัว ถ้านักเรียนเป็นพรนักเรียนก็จะทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

- ก. จะได้รับการยกย่องและชมเชยจากผู้อื่น
- ข. พลเมืองดีทุกคนต้องทำแบบนี้เช่นกัน
- ค. ถือเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องช่วยเหลือกัน
- ง. กลัวว่าถ้าไม่บอกจะถูกตำหนิว่าไม่ช่วยเหลือผู้อื่น
- จ. เป็นการกระทำที่ดีที่ทุกคนในสังคมต้องถือปฏิบัติเหมือนกัน
- ฉ. เมื่อพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเราต้องช่วยเหลือกันเพื่อสังคมที่น่าอยู่

18. นักเรียนโกรธกับเพื่อนคนหนึ่ง ต่อมาเพื่อนคนนั้นตกน้ำนักเรียนกับเพื่อน ๆ เดินไปเห็นพอดี มีนักเรียนคนเดียวเท่านั้นที่ว่ายน้ำเป็นนักเรียนจะช่วยเหลือเพื่อนคนนั้น เพราะเหตุใด

- ก. เพื่อนจะได้หายโกรธ
- ข. ถ้าไม่ช่วยเพื่อนจะว่าไม่มีน้ำใจ
- ค. เพื่อนคนอื่นที่ว่ายน้ำเป็นก็จะไปช่วยเหลือเพื่อนเช่นกัน
- ง. ในสถานการณ์เช่นนี้เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องช่วยเหลือ
- จ. การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ได้รับอันตราย เป็นสิ่งที่ทุกคนควรทำ
- ฉ. คนเราอยู่ในสังคมเดียวกันควรจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

19. ขณะที่สมเกียรติขับรถกลับบ้าน ระหว่างทางพบผู้หญิงถูกรถชนได้รับบาดเจ็บสาหัสนอนอยู่ข้างถนน สมเกียรติเห็นเข้าจึงจอดนำผู้หญิงคนนั้นส่งโรงพยาบาล ถ้านักเรียนเป็นสมเกียรติก็จะทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด

- ก. ผู้ที่พบเห็นจะได้ยกย่องว่าเป็นคนมีน้ำใจ
- ข. หากไม่ช่วยกลัวว่าคนอื่นจะตำหนิเดียน
- ค. หากคนอื่นพบเห็นเช่นสมเกียรติก็จะให้ความช่วยเหลือคนเจ็บเช่นกัน
- ง. เป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่น
- จ. การช่วยเหลือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นสิ่งทุกคนในสังคมต้องปฏิบัติ
- ฉ. เมื่อผู้บาดเจ็บปลอดภัยเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น

20. กำนันเจิมโกงที่ดินชาวบ้านไว้มาก และได้โกงที่ดินของควาวิไป วันหนึ่งกำนันเจิมถูกทำร้ายบาดเจ็บสาหัส ภรรยาของกำนันเจิมมาขอร้องให้ควาวิช่วยขับรถพากำนันเจิมไปส่งโรงพยาบาล ถ้าท่านเป็นควาวิท่านจะพากำนันเจิมไปส่งโรงพยาบาลเพราะเหตุใด

- ก. ถ้ากำนันเจิมปลอดภัยก็อาจคืนที่ดินให้
- ข. คนอื่นที่พบคนบาดเจ็บ ทุกก็ควรให้ความช่วยเหลือ
- ค. พลเมืองดีต้องให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน
- ง. ชาวบ้านรู้เข้าจะตำหนิว่าเป็นคนใจดำ ที่ไม่ช่วยเหลือผู้ที่กำลังเดือดร้อน
- จ. การได้ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความทุกข์เป็นสิ่งที่ดีไม่ควรคำนึงว่าเป็นใคร
- ฉ. การช่วยเหลือชีวิตคนอื่นให้รอดพ้นจากอันตรายได้ เป็นความภาคภูมิใจที่ยิ่งใหญ่ในชีวิต

21. นิคมีนิสัยชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ จึงเป็นที่รักของทุกคน ยกเว้นแก้วซึ่งแอบอิจฉานิคอยู่ วันหนึ่งนิคถูกรถชนได้รับบาดเจ็บ เสียเลือดมาก เลือดของนิคกับแก้วอยู่กรุ๊ปเดียวกัน แก้วถูกร้องขอให้บริจาคเลือดเพื่อช่วยชีวิตนิค แก้วรู้สึกกลัวว่าจะบริจาคหรือไม่ ถ้าข้าพเจ้าเป็นแก้ว ข้าพเจ้าจะบริจาคเลือดเพราะเหตุใด

- ก. การช่วยชีวิตผู้อื่น เป็นการกระทำที่ดี สมควรกระทำอย่างยิ่ง
- ข. เพื่อจะได้รับเข็มเช็ดชูเกียรติจากโรงพยาบาล
- ค. ชีวิตทุกคนมีค่า ควรช่วยกันรักษาถ้าสามารถทำได้
- ง. เพื่อนทุกคนในโรงเรียนต่างช่วยเหลือนิค ข้าพเจ้าก็ต้องช่วยเหลือ
- จ. กลัวเพื่อน ๆ จะดูถูกว่าเป็นคนขาดน้ำใจ
- ฉ. เป็นหน้าที่ของเพื่อนที่ดีที่จะต้องช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

22. สมหญิงเป็นสังคมสงเคราะห์ที่มีฐานะร่ำรวย ใจดี จนทุกคนยกย่องให้เป็นแม่พระชุมชน สมปองซึ่งเป็นนักเลงการพนัน ได้ยินชื่อเสียงของสมหญิงจึงมาพบ ขอยืมเงินจำนวน 5,000 บาท เพื่อนำไปรักษาภรรยา ซึ่งป่วยหนัก โดยนำลูกสาวมามอบให้เป็นเด็กรับใช้จนกว่าจะมีเงินมาคืนเพราะไม่มีอะไรจะนำมาเป็นหลักประกัน เนื่องจากเล่นการพนันเสียหมด เพื่อนบ้านต่างคัดค้านว่าอย่าให้ แต่สามีของสมหญิงให้ลองดูสักครั้ง ถ้านักเรียนเป็นสมหญิงนักเรียนให้ความช่วยเหลือเพราะเหตุใด

- ก. กลัวนายสมปองจะทำร้ายถ้าไม่ช่วย
- ข. ไม่ต้องการพบเห็นคนในครอบครัวของนายสมปองเดือดร้อน
- ค. เชื่อตามที่สามีบอก
- ง. ทุกคนจะได้ยกย่องว่าใจดีสมกับที่เป็นแม่พระของชุมชน
- จ. เป็นหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์จะต้องให้ความช่วยเหลือ
- ฉ. เต็มใจที่จะได้มีโอกาสช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์แม้นายสมปองจะไม่นำลูกมาเป็นหลักประกันก็จะ

ให้ยืมเงิน

23. ทุกวันก่อนนารีจะไปโรงเรียน จะช่วยทำงานบ้านจนเรียบร้อย วันหนึ่งเธอเดินสายจึงรีบทำงานบ้านจนเสร็จ และรีบวิ่งไปโรงเรียนอย่างรวดเร็ว ขณะกำลังจะข้ามถนนหน้าโรงเรียน เธอเห็นชายตาบอดขึ้นเก้ๆ กังๆ กำลังจะข้ามถนน ถ้าข้าพเจ้าเป็นนารี ข้าพเจ้าจะช่วยลุงชายตาบอดข้ามถนนเพราะเหตุใด

- ก. ถ้าไม่ช่วยคนอื่นเห็นเข้าจะถูกตำหนิได้
- ข. ผู้ที่พบเห็นจะได้ชมเชยว่าเป็นคนมีน้ำใจ
- ค. เป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่จะต้องช่วยคนตาบอด
- ง. เป็นโอกาสที่ข้าพเจ้าจะได้ทำประโยชน์ให้กับบุคคลอื่น
- จ. ถ้าเป็นคนอื่นๆ เขาก็ต้องช่วยลุงตาบอดข้ามถนนเช่นกัน
- ฉ. คนพิการเป็นคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีดังนั้นข้าพเจ้าจะต้องช่วยเขา

24. นรินทร์ต้องทำงานร่วมกับเพื่อนอีก 4 คน ปรากฏว่าแต่ละคนล้วนมีปัญหาหลายอย่าง ทำให้รายงานนั้นสำเร็จลงได้เพราะนรินทร์คนเดียว ถ้านักเรียนเป็นนรินทร์ที่ยอมทำรายงานคนเดียว เพราะเหตุใด

- ก. เป็นหน้าที่ของเราเหมือนกัน
- ข. คิดว่าคนเราสามารถช่วยเหลือกันและกันได้ก็ควรจะทำ
- ค. ในการทำงานร่วมกันบางครั้งต้องรู้จักเสียสละบ้าง
- ง. เพื่อน ๆ ก็คงจะช่วยเหลือเราในโอกาสต่อไป
- จ. อาจารย์อาจตัดคะแนน ถ้าวางงานไม่เสร็จตามกำหนด
- ฉ. เพื่อนคนอื่นก็ต้องรับทำเช่นเดียวกันเพื่อให้งานสำเร็จ

25. ถ้าน่วยแพทย์เคลื่อนที่มาขอรับบริจาคโลหิตที่โรงเรียนของนักเรียน นักเรียนจะร่วมบริจาคโลหิต เพราะเหตุใด

- ก. ถ้าไม่บริจาคโลหิต นักเรียนกลัวว่าจะถูกครูตำหนิว่าเห็นแก่ตัว
- ข. เพื่อน ๆ ในชั้นเรียนบริจาคกันหมดทุกคน
- ค. เพื่อเป็นการทำตามหน้าที่นักเรียนที่ดี
- ง. การบริจาคโลหิตเป็นความภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคม
- จ. ถ้าวบริจาคครบตามกำหนดแล้ว จะได้รับเข็มที่ระลึก
- ฉ. การบริจาคโลหิตเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

26. รัตนาไปนั่งรับประทานอาหารกับเพื่อน ปรากฏว่า มีขอทานอุ้มลูกมาขอเงิน รัตนารู้สึกสงสารและเห็นใจขอทานในขณะที่เดียวกันก็รู้สึกเศร้าใจในความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ในสังคม แต่เธอก็ให้เงินขอทานไปถ้านักเรียนเป็นรัตนา เพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

- ก. ทุกคนที่เห็นก็ให้เงินกับขอทาน
- ข. เรามีฐานะดีกว่าก็ควรจะช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่าเรา
- ค. คิดว่าคงจะได้รับประโยชน์จากการให้ทานครั้งนี้
- ง. กลัวว่าตนเองจะต้องตกอยู่ในสภาพเช่นนี้บ้าง
- จ. การให้ทานเป็นการปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา
- ฉ. การให้เงินขอทานเป็นการแสดงออกถึงการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

27. ถ้านักเรียนนั่งรถโดยสารประจำทางแล้วมีผู้หญิงมีครรภ์ขึ้นมา นักเรียนจะสละที่นั่งให้หญิงตั้งครรภ์ เพราะเหตุใด

- ก. การลุกให้คนอื่นนั่งได้รับคำขอบคุณและชมเชยเสมอ
- ข. ข้าพเจ้ากลัวว่าคนอื่นจะว่าข้าพเจ้าไม่มีน้ำใจถ้าไม่ลุกให้นั่ง
- ค. ข้าพเจ้าแข็งแรงกว่า จะต้องสละที่นั่งให้ผู้ที่อ่อนแอกว่าตามมารยาททางสังคม
- ง. การลุกให้คนอื่นอ่อนแอกว่านั่ง โครๆ ก็ทำกันทั้งนั้น
- จ. เราควรได้รู้จักช่วยเหลือแบ่งปัน เพื่อลดการเห็นแก่ตัวในสังคม
- ฉ. ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นสิ่งที่ดีที่ทุกคนในสังคมจะต้องปฏิบัติ

28. ปิติถูกตะปุดำเท้าเดินไม่สะดวก นารีซึ่งเป็นเพื่อนบ้านและอยู่โรงเรียนละแวกเดียวกันกับปิติ จึงให้นั่งรถมากับเธอ เพื่อไปโรงเรียนได้พร้อมกันและทำเช่นนี้ทุกวันจนเท้าของปิติหายเจ็บ ถ้านักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดนารีจึงช่วยเหลือปิติ

- ก. อยู่ทางเดียวกัน ถ้าไม่ช่วยเหลือคนอื่นจะดำเนินได้
- ข. เพื่อนบ้านที่อยู่ละแวกเดียวกันก็ทำเช่นเดียวกันกับเธอ
- ค. โอกาสหน้าจะได้ขอความช่วยเหลือจากปิติ
- ง. เป็นหน้าที่ของเพื่อนบ้านที่ต้องช่วยเหลือกันเท่านั้น
- จ. ไม่เป็นการลำบากที่จะช่วยเหลือเพียงเล็กน้อย
- ฉ. การเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือกันเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความสุขในสังคม

29. โมเมและเพื่อน ได้รับคำร้องขอจากอาจารย์ให้ช่วยพิมพ์งานด่วน ซึ่งมีผลต่อชื่อเสียงวิทยาลัย โดยอาจารย์ได้แบ่งงานพิมพ์คนละ 10 หน้าเท่าๆกันแต่โมเมทำงานได้เร็วและจึงพิมพ์งานเสร็จก่อน ส่วนเพื่อนๆ พิมพ์ช้าและผิบบ่อยจึงยังมีงานเหลือ โมเมจึงช่วยพิมพ์งานของเพื่อนที่เหลือให้เสร็จ โมเมรับพิมพ์งานให้เพราะเหตุใด

- ก. ช่วย เพราะกลัวอาจารย์และเพื่อนโกรธ ซึ่งมีผลต่อการเรียน
- ข. อยากให้เพื่อนและอาจารย์ชมเชยเราว่ามีน้ำใจ
- ค. เมื่อเป็นนักเรียนก็ต้องช่วยงานโรงเรียนให้เต็มความสามารถ
- ง. นักเรียนคนอื่นที่ทำงานได้เร็วก็น่าจะช่วยเพื่อนเช่นกัน
- จ. หน้าที่ของนักเรียนที่ดีต้องช่วยเหลือครูและเพื่อนๆ
- ฉ. ถ้างานสำเร็จด้วยดี จะเป็นผลดีต่ออาจารย์และวิทยาลัย

30. ทุกวันหลังโรงเรียนเลิก ธนากรจะออกจากห้องคนสุดท้ายทุกวัน เพื่อปิดไฟทุกครั้ง ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำไม ธนากรจึงปฏิบัติเช่นนี้

- ก. อยากให้ทุกคนชมว่าเป็นเด็กดี
- ข. เป็นหน้าที่ของนักเรียนทุกคนต้องช่วยกันประหยัดไฟฟ้า
- ค. กลัวว่าถ้าครูตรวจพบจะทำถูกทำโทษ
- ง. เห็นในโทรทัศน์ณรงค์ให้ช่วยกันประหยัดไฟฟ้า
- จ. การช่วยโรงเรียนปิดไฟเป็นสิ่งที่ควรกระทำ
- ฉ. ไฟฟ้าเป็นของส่วนรวมที่ใช้ร่วมกันต้องรู้จักช่วยกันประหยัด

31. เดือนหน้าเป็นวันเกิดของแม่ นักเรียนจึงเก็บเงินค่าขนมเพื่อซื้อของขวัญให้แม่ด้วยเงินของตนเอง นักเรียนทำเช่นนี้เพราะเหตุใด

- ก. อยากให้แม่ภูมิใจในตัวนักเรียน
- ข. กลัวแม่จะเสียใจถ้าไม่มีของขวัญให้ในวันเกิด
- ค. เพื่อนๆ ที่ห้องเรียนก็เก็บเงินซื้อของขวัญให้แม่
- ง. เป็นหน้าที่ของลูกที่จะทำให้แม่ในวันสำคัญ
- จ. ตั้งใจทำอะไรแล้วจะต้องทำให้สำเร็จ
- ฉ. เป็นการฝึกให้รู้จักประหยัดและอดทน

32. เปิดเทอมใหม่แม่พาหนึ่งไปซื้อชุดนักเรียนใหม่ แต่หนึ่งไม่ยอมได้ชุดใหม่เพราะชุดนักเรียนชุดเก่ายังใส่ได้ เพราะเหตุใดหนึ่งจึงไม่ยอมได้ชุดนักเรียนชุดใหม่

- ก. เดียวเพื่อนว่าเพราะชุดนักเรียนยังใช้ได้
- ข. ครูจะได้ชมว่ารู้จักช่วยพ่อแม่ประหยัด
- ค. จะได้เป็นตัวอย่างให้กับเพื่อน ๆ
- ง. นอกจากจะช่วยให้แม่ประหยัดค่าใช้จ่ายแล้วยังช่วยประเทศชาติ
- จ. การประหยัดเป็นหน้าที่ของทุกคน
- ฉ. การรู้จักประหยัด เป็นการกระทำที่ทุกคนต้องช่วยกัน

33. เมื่อเปิดเทอมใหม่ นักเรียนได้โต๊ะและเก้าอี้ตัวใหม่ นักเรียนบางคนกลัวว่าเพื่อนจะเปลี่ยนโต๊ะเก้าอี้ที่ตนเองไว้จึงเขียนชื่อหรือทำเครื่องหมายไว้ที่โต๊ะและเก้าอี้ แต่ข้าพเจ้าจะไม่ทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

- ก. กลัวว่าครูทราบภายหลังจะถูกทำโทษ
- ข. อยากให้ครูยกย่องว่าเป็นนักเรียนตัวอย่าง
- ค. เพื่อนส่วนมากเขาก็ไม่ทำเช่นนั้นเหมือนกัน
- ง. นักเรียนต้องช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
- จ. รู้สึกละอายใจที่ทำให้โต๊ะเก้าอี้ของโรงเรียนสกปรก
- ฉ. ถ้าเขียนชื่อหรือทำเครื่องหมายจะทำให้สกปรกและเปลืองงบประมาณในการดูแลรักษา

34. เดชากับสุชาตินัดกันไปค้นคว่ำที่ห้องสมุดแห่งชาติในวันหยุด เดชารีบไปแต่เช้าแต่สุชาติต้องช่วยแม่ทำงานจึงมาสาย เดชาจึงเข้าไปค้นคว่ำรอสุชาติโดยไม่บ่น เดชาไปค้นหาหนังสือก่อนเพราะเหตุใด
- อยากให้เป็นเพื่อนชม
 - กลัวเพื่อนว่ามาถึงก่อนทำไมไม่ค้นคว่ำไปก่อน
 - เป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบก็ต้องทำงานไปก่อน
 - ทุกคนที่มาก่อนเวลาก็จะค้นคว่ำก่อนเช่นกัน
 - ถ้ารอเพื่อนงานจะไม่เสร็จต้องมาวันหลังอีกจะทำให้เสียเวลา
 - ไม่ควรปล่อยเวลาให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์
35. ถ้านักเรียนเห็นพัดลมในห้องสมุดเปิดทิ้งไว้ เมื่อนักเรียนมาพบนักเรียนจะเดินไปปิดพัดลมทันทีเพราะเหตุใด
- กลัวครูตำหนิ
 - ทางโรงเรียนจะได้ประหยัดในการทำความดีของนักเรียน
 - ของทุกอย่างในโรงเรียนเป็นสมบัติของทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษา
 - นักเรียนที่ดีทุกคนต้องช่วยกันประหยัดค่าไฟฟ้าของโรงเรียน
 - เพื่อเป็นการช่วยประหยัดค่าไฟฟ้าของโรงเรียน
 - ไฟฟ้าเป็นสิ่งมีคุณค่าใช้แล้วหมดไปต้องช่วยกันประหยัด
36. ขณะที่เรนเสกกำลังเล่นเกมกดอยู่ แม่ถามว่าว่างหรือไม่ จะให้ไปซื้อของที่ตลาด ถ้านักเรียนเป็นเรนจะทำอย่างไร
- บอกว่าว่างเพราะกลัวโดนแม่บ่น
 - ไปซื้อของให้แม่เพื่อจะได้รับคำชม
 - เป็นหน้าที่ของลูกต้องช่วยงานแม่
 - ลูกทุกคนต้องพ่อแม่ช่วยทำงานบ้าน
 - การช่วยแม่ทำงานเป็นสิ่งที่ควรกระทำ
 - ถ้าลูกทุกคนรู้จักช่วยเหลือพ่อแม่จะทำให้ครอบครัวมีความสุข
37. ป้าอุไรเป็นคนเจ้าระเบียบมาก ไม่ค่อยมีหลานคนไหนไปเยี่ยม แต่แก้วซึ่งเป็นหลานห่าง ๆ มาเยี่ยมเป็นประจำ แม่จะต้องเดินทางไปหาไกล ๆ ก็ตาม นักเรียนคิดว่าทำไมแก้วจึงปฏิบัติเช่นนั้น
- หลานทุกคนควรจะต้องดูแลญาติผู้ใหญ่
 - เพื่อจะได้รับคำชม
 - กลัวถูกตำหนิถ้าไม่ไปเยี่ยม
 - การไปเยี่ยมคุณป้าเป็นประจำเป็นสิ่งที่ควรกระทำ
 - การไปดูแลญาติผู้ใหญ่เป็นการกระทำที่แสดงออกถึงการรู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
 - เป็นวัฒนธรรมไทยที่ลูกหลานต้องไปเยี่ยมญาติผู้ใหญ่เป็นประจำ

38. ถ้ามีใครมาว่ากล่าวโจมตีโรงเรียนของข้าพเจ้าอย่างผิด ๆ ข้าพเจ้าจะไม่โกรธเขา แต่จะชี้แจงให้เขาเข้าใจข้อเท็จจริงทั้งหมด เพราะเหตุใด

- ก. เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่ต้องพูดเพื่อความจริง
- ข. เพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ ก็คงทำเช่นเดียวกับข้าพเจ้า
- ค. ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนต้องทำเพื่อ โรงเรียนของข้าพเจ้า
- ง. หากมีใครรู้จะได้ชมเชยว่าข้าพเจ้าเป็นคนกล้าหาญ
- จ. ถ้าเพื่อน ๆ รู้ว่าข้าพเจ้าขี้ขลาดถ้าไม่กล้าพูดเพื่อโรงเรียน
- ฉ. การพูดเพื่อความเป็นจริง เป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง

39. บ่อยครั้งที่นักแสดง นักร้อง และเหล่าดาราร่วมใจกันจัดงานแสดงคอนเสิร์ตเพื่อณรงค์ให้ประชาชนคนไทยร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดเขาจึงทำเช่นนั้น

- ก. กลัวถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกไม่มีจิตสำนึกในการรักธรรมชาติ
- ข. เพื่อจะได้รับความชื่นชมและคะแนนนิยมให้ตัวเอง
- ค. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต้องช่วยกันรักษาไว้
- ง. เป็นหน้าที่ที่ทุกคนควรช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม
- จ. ดาราและทุกคน ควรแสดงความกตัญญูต่อสิ่งที่มีประโยชน์กับตนเองและสังคม
- ฉ. ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและปฏิบัติตามคาราในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

40. ทุกวันหลังเลิกเรียนวัลลภมีหน้าที่ช่วยคุณแม่ทำงานบ้านทุกวัน วันหนึ่งเพื่อนชวนวัลลภไปงานวันเกิดอาจารย์ แต่วัลลภปฏิเสธที่จะไปกับเพื่อน และรีบกลับบ้านมาช่วยคุณแม่ทำงานบ้าน เพราะเหตุใดวัลลภจึงทำปฏิบัติเช่นนั้น

- ก. กลัวคุณแม่ ถ้าไม่กลับมาช่วยงานที่บ้าน
- ข. แม่จะได้ชมว่าเป็นเด็กดี
- ค. แม่ทำงานทั้งวันแล้ว ควรจะได้พักผ่อน
- ง. หน้าที่ของลูกที่ดีควรช่วยงานพ่อแม่
- จ. การช่วยแม่ทำงานบ้านเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ
- ฉ. การช่วยแม่ทำงานเป็นการแสดงออกของลูกที่ดี

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ — นามสกุล : นางสาวสาวิตรี ปัญญางาม
- วัน เดือน ปีเกิด : 31 ตุลาคม 2522
- สถานที่เกิด : จังหวัดสุรินทร์
- สถานที่ทำงานปัจจุบัน : โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)
จังหวัดสมุทรสาคร
- ประวัติการศึกษา : สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
แผนกวิชาการบัญชีวิทยาลัยสารพัดช่างบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2542
สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีการศึกษามัธยมศึกษา
คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2546
สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีการศึกษา 2549